

Bijeenkomst van 17 December 1926 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Z. Exc. Luit.-Gen. b. d. J. L. TEN BOSCH.

De VOORZITTER: Mijne Heeren. Ik open deze vergadering en heet U allen, in zoo grooten getale opgekomen, hartelijk welkom.

Alvorens aan onze agenda te beginnen, wensch ik van deze plaats te herinneren aan het zoo belangwekkende feit, dat de onderzeeboot K XIII, die wij allen op haren langen eenzamen tocht op den Oceaan in gedachten gevolgd hebben, behouden en wel in N. O.-Indië is aangekomen en aldaar op bijzondere sympathieke wijze ontvangen en zeer terecht door de Regeering gehuldigd is geworden.

Onze Vereeniging, die niet alleen de Krijgswetenschappen beoefent, doch ook tracht waar mogelijk de belangen van onze weermacht te bevorderen, sluit zich gaarne en ten volle bij deze hulde aan.

Zij oordeelt, dat hier een daad is verricht, een daad van internationale beteekenis, een daad van beleid, een daad van moed en van onverschrokkenheid, een daad, waardoor weer eens naar voren is gekomen, dat ook het kleine Nederland groot kan zijn.

Wij hebben dat kleine scheepje met hartelijke voldoening gevolgd op zijn langen weg op den Oceaan, 21.000 mijlen; er trilde een snaar in ons, wanneer wij de ontvangst, geestdriftig en bewonderd tegelijk, in de buitenlandsche havens lazen en wij waren trotsch op onze Marine, die als voorheen ook nu tot groote daden in staat blijkt te zijn.

Hulde dan aan die wakkere en flinke bemanning, geen enkele uitgezonderd; hulde aan den Commandant voor de kloeke wijze, waarop hij de ontvangen bevelen heeft uitgevoerd; hulde aan de officieren en aan alle opvarenden van dat kleine oorlogsscheepje, die zonder onderscheid medegewerkt hebben, om de Hollandsche oude zeemansroem te doen voortbestaan en in den vreemde bewondering af te dwingen voor hun beleid, voor hun optreden en voor de bijzondere

manhaftige wijze, waarop zij aan alle ontberingen het hoofd hebben geboden.

Ik noodig U uit, Mijne Heeren, om Uwe instemming met deze hulde te betuigen. (Algemeene en onverdeelde instemming!)

Ik stel voor deze hulde te doen kennen aan „Onze Vloot”, alsmede aan de Marinevereniging en deze beide Vereenigingen namens ons Genootschap geluk te wenschen met het verkregen succes.

Thans zal worden overgegaan tot de verkiezing van twee bestuursleden; ik zal de heeren KRULS en DYXHOORN verzoeken, den Secretaris-Penningmeester behulpzaam te willen zijn.

Om tijd te winnen, zou ik thans willen laten stemmen en wel onder het 1ste gedeelte van de voordracht van den Heer DONK, wien ik nu het woord verleen.

VERBETERING VAN DE LANDMACHT DOOR OVERGANG TOT EEN ANDER STELSEL VAN LEGERVORMING MET EEN KLEINERE KERN VAN BEROEPSKADER.

De Heer DONK. Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het Bestuur erkentelijk voor de gelegenheid, die het mij geboden heeft om over het onderwerp van dezen avond te spreken.

Het Bestuur gaf blijk van de onbevangenheid, die bij de leiding dezer vereeniging past, door de vrije uiteenzetting van denkbeelden te bevorderen, ondanks het feit, dat deze in de militaire wereld nogal verzet hebben gewekt. En evenzeer verdient het waardeering, dat in deze Vereeniging een rustige zakelijke beschouwing van dergelijke vraagstukken mogelijk is.

De aanleiding voor deze vergadering ligt in het feit, dat ik in een vorige bijeenkomst z.g.n. „buiten de orde” gegaan ben. Ik heb mij daar n.l. niet bepaald tot de bestrijding van een gegeven oplossing voor het militaire vraagstuk, maar tevens aangeduid in welke richting dan n.m.m. die oplossing wel gezocht moest worden.

Mijn spreken in de vorige vergadering heeft nog een ander gevolg gehad, n.l. dat sommigen mij het auteursrecht hebben toegekend van geschriften, waarin soortgelijke denkbeelden zijn verkondigd.

Het is daarom wellicht niet overbodig, op te merken, dat ik hier uitsluitend geroepen ben, om mijn meening over het opgegeven onderwerp mee te deelen, en niet om schrifturen te verantwoorden, waarvan de een of ander mij met het vaderschap zou willen verblijden.

Al mogen mijn denkbeelden in velerlei opzicht overeenstemmen met de beginselen b.v. van het Standaardstelsel, ik sta hier niet om dat stelsel te verdedigen. *Mijn voordracht over het opgegeven onderwerp en niet een stelsel, dat daarmee overeenkomst vertoont, is hier door het Bestuur aan de orde gesteld.*

Indien ik in een vorige vergadering buiten de orde gegaan ben, dan is dat niet geschied uit achteloosheid. Er was daarvoor een betere reden, dezelfde reden waarom ik er hier op terugkom. *Die reden is, dat het m.i. niet aangaat om een oplossing van het militaire vraagstuk af te keuren, zonder daarbij te kennen te geven, wat men dan wèl wil.*

Elke oplossing is gebonden aan de voorwaarden, die voortvloeien uit de grootte der beschikbare middelen en de sterkte van het te vormen leger.

Verliest men die voorwaarden uit het oog, dan kan men wellicht een prachtige oplossing voorstellen, maar zij steunt niet meer op den bodem der werkelijkheid.

Anderzijds maakt de eerbiediging van deze voorwaarden het onmogelijk om een volmaakt ideale oplossing te bereiken.

Men moet roeien met de riemen, die men heeft.

Daarom is een bevredigende oplossing maar een betrekkelijk begrip. Zij kan niet bevredigend zijn in den zin, dat zij volmaakt aan *alle* eischen voldoet, maar alleen in de betekenis, dat zij de best bereikbare is.

Wie zich alleen tot critiek bepaalt, maakt het zich gemakkelijk.

Te gemakkelijk!

Want door aan te toonen, dat een oplossing niet volmaakt

is, bewijst hij slechts wat voor *iedere* oplossing uit de gegeven voorwaarden onvermijdelijk moet voortvloeien.

De beoordeeling van een oplossing moet derhalve berusten op een vergelijking.

Daarom heb ik in een vorige vergadering gezegd: niet deze oplossing, maar die andere.

Aan zulk een keuze kan niemand zich onttrekken, die over dit onderwerp spreken wil.

Zelfs door alle oplossingen en veranderingen af te wijzen ontkomt men er slechts schijnbaar aan. Inderdaad doet men daarmee even goed een keuze, n.l. vóór de tot dusver bestaande toestanden met de voortdurende beknibbelingen en afkappingen en al.

De redenen voor berusting in die toestanden kunnen buiten de zaak liggen of aan het onderwerp zelf ontleend zijn. M.a.w. men kan berusten, ondanks een ongunstig oordeel over den toestand, dan wel op grond van een gunstige meening daaromtrent.

Deze beide opvattingen worden in de eerste twee stellingen besproken:

I. Erkenning van de noodzakelijkheid eener goed voorbereide landsverdediging is niet te vereenigen met berusting in een onbevredigenden toestand der weermacht.

Schijnbaar is deze stelling overbodig.

Zij is dat echter niet.

Want velen raden tot berusting.

Dezen op grond van de onzekerheid in de internationale verhoudingen.

Genen omdat het leger behoefte heeft aan rust en in zijn kleed moet groeien.

De tijden zouden niet rijp zijn voor een beslissing.

Halt houden en afwachten, heet de boodschap.

Ik ben het daarmee niet eens.

Ik laat nog daar, dat het besluit tot afwachten en halt houden evengoed een beslissing is als dat om te veranderen.

Maar „halt houden” is bovendien niet uitvoerbaar en — al ware het dat wel — ook zeer ongewenscht.

Het is niet uitvoerbaar!

In letterlijken zin niet, omdat de offers der natie jaarlijks blijven binnenkomen en dus op *doelmatige* wijze moeten worden aangewend.

In figuurlijken zin niet, omdat het leger niet stilstaat, maar bezig is te evolueeren. Men kan wel zeggen: halt houden, maar ondertusschen evolueert het leger door.

De evolutie schrijdt voort en kan niet als met de hand van een verkeersagent tot staan worden gebracht.

Het budget is onderhevig aan automatische uitzetting, maar staat tegelijk onder een druk, die deze uitzetting belet, integendeel tot inkrimping noodzaakt.

Dat geeft buigen of barsten — buigen in den zin van leiding der evolutie, of barsten door de jaarlijkse afkappingen.

Daarom is het besluit tot halt houden en berusten ook ongewenscht.

Men zal er zich in militaire kringen ter dege rekenschap van dienen te geven, dat wie zich verzet tegen pogingen om het conflict tusschen de automatische uitzetting der begrooting en den bezuinigingsdrang te bezweren, metterdaad het zijne bijdraagt tot de handhaving en voortzetting van de wilde, ongeregelde evolutie, zooals deze ontstaat door het knibbelproces en de afkappingen.

Vrij vertaald beteekent halt houden en afwachten het zelfde als voortzetting van het proces van beknibbelen en afkappen.

Er is maar één middel om op den duur aan dat langzame vernietigingsproces te ontkomen n.l. herziening van de groote lijnen van het stelsel. Blijft deze uit, dan zal men wel gedwongen zijn te zoeken naar kleinigheden, die elk op zich zelf weinig tot de bezuiniging bijdragen, maar te samen groote schade aan de waarde van het leger kunnen toebrengen.

Bovendien zal men daarmee de beroepsvreugde dooden, het leger zijn uiterlijk aanzien ontnemen en het daardoor van de sympathie der bevolking berooven.

Een groot schrijver noemde armoede een der zeven hoofdzonden.

Zeker is dat van toepassing op een leger.

De weermacht kan op den duur slechts leven, als zij gedragen wordt door de sympathie van heel het volk.

Hoe kan men echter die sympathie verwachten voor een leger in armoede, wanneer alle zwier en uiterlijk vertoon is opgeofferd, de panache is verpand?

Zeker, de gevechtswaarde, de paraatheid is hoofdzaak. Doch de waarde ligt niet alleen in de geoefendheid en materieel. Zij moet niet minder voortkomen uit de opgewektheid, waarmee het beroepspersoneel zijn taak vervult en de dienstplichtige onder de wapenen komt. Die opgewektheid kan slechts bestaan als beroeps- en verlofspersoneel het waardeert en er trotsch op kan zijn, 's Konings wapenrok te dragen. En ondanks alle vijandige propaganda kan die waardeering bestaan, als men zorgt, dat de wapenrok zelf zóó is, dat de drager er trotsch op zijn kan!

Een armoede, die zich uit in afschaffing van alle uiterlijk vertoon, parades, muziek, is een groote fout.

Die armoede zou het leger kunnen wijten aan zijn onbarmhartige voorgeden.

Maar ten onrechte.

Want met vijftig à zestig millioen inkomen behoeft het leger niet in armoede te leven.

En wij zijn er nog niet.

Komt er geen verandering, dan zal het beknibbelingsproces niet eindigen, zelfs met den laatsten knoop.

Dit proces gaat verder en verder en zal ook rechtstreeks meer en meer aantasten de waarde van het leger.

Dat zijn de noodlottige gevolgen van armoede. Reeds op zich zelf. Maar te meer, omdat tóch de armoede blijft bestaan en deze maatregelen dus ongetwijfeld door soortgelijke gevolgd zullen worden .

Zeker, over het bedenkelijk, het noodlottig karakter dezer verschijnselen bestaat hier geen verschil van meening.

Maar wel is het noodig er hier op te wijzen, dat die verschijnselen onvermijdelijk zijn en zullen blijven, zolang geen oplossing is aanvaard, waardoor de oorzaken worden weggenomen.

Ook tegenover de natie is berusting in een onbevredigenden toestand gevaarlijk.

Men kan geen offervaardigheid en belangstelling voor de landsverdediging verwachten, als men tegelijk zelf de behoefte daaraan in verdenking zou brengen door berusting te prediken in een onbevredigenden toestand.

Met een dergelijke opvatting zou men het *défaitisme* in de kaart spelen.

Buitendien, waarop wil men wachten?

Als men wachten wil, moet er toch uitzicht bestaan op een gebeurtenis, die aan dat wachten een einde kan maken.

Anders heeft wachten geen zin.

Dan handelt men als iemand, die aan de Laakhaven op de boot naar Japan gaat wachten.

Wanneer men afwachten aanbeveelt met een beroep op de onzekere internationale verhoudingen, dan zou de gebeurtenis, waarop gewacht wordt, de omkeer tot zekerheid in die verhoudingen moeten zijn.

Is het echter eenigermate aannemelijk, dat die zekerheid inderdaad komen zal?

De geschiedenis der menschheid levert geen enkel argument om daarop te hopen.

Men mag meer of minder vertrouwen in den Volkenbond stellen, maar zelfs de grootste optimisten erkennen de mogelijkheid, dat deze bond op het beslissende moment uiteen valt.

Hoe men het ook neemt, zoo lang een weermacht noodig is, moet zij doelmatig georganiseerd zijn. En dan voor het voornaamste en zwaarste werk, dat het Nederlandsche volk van haar verlangt, d.i. afweer van den oorlog en de verdediging van het grondgebied.

Het is niet mogelijk die organisatie in te richten naar onbekende toekomstige eischen.

Meer dan waarschijnlijk zal een organisatie, die thans goed is, ook in die toekomst kunnen dienen.

Maar in geen geval is het geoorloofd de behoefte aan landsverdediging verdacht te maken door berusting in een onbevredigenden toestand.

In het voorgaande ligt tevens reeds voor een groot

gedeelte de bestrijding van de meening, dat halt houden mogelijk en noodig zou zijn om het leger rust te geven en in zijn kleed te laten groeien.

Zeker, de behoefte aan rust is reëel.

En de weermacht moet groeien in haar gewaad.

Dat is alles volkomen juist en het klinkt heel rustig en aangenaam.

Maar het ongeluk is, dat het gewaad zelf niet bestaat, of althans niet bruikbaar is.

De stelling: het leger moet in zijn kleed groeien, is onhoudbaar. De minister, die deze woorden sprak, bewees het zelf door, dadelijk na het uitspreken daarvan, het kleed te veranderen.

Het is een dwaling om rust te verwachten van pogingen tot halt houden .

Die pogingen leiden niet tot rust, maar tot de wilde ongeregelde evolutie door kappen en beknibbelen.

En het groeien der weermacht in haar kleed bereikt men nòch door rust, nòch door de daaraan inhaerente ongeregelde evolutie. Rust kan alleen komen, door het doelbewust streven naar een houdbaar stelsel.

Het stelsel van Dijk heeft de aanvoering toevertrouwd aan het verlofskader en de mobilisatiekernen van beroepskader afgeschafft.

Het oude kleed is daarmee verscheurd.

Het nieuwe moet nog worden gereed gemaakt, d.w.z. er moet komen geschikt verlofskader en een op dat kader gebouwd kern-systeem.

Dat zal het kleed zijn, waarin de weermacht groeien moet.

Dat kleed is niet klaar en zal door rust alleen ook niet gereed komen. De regeering zal in overleg met de volksvertegenwoordiging het model behooren vast te stellen en dienovereenkomstig leiding moeten geven aan de evolutie.

Eerst dan zal er sprake van rust kunnen zijn.

Ik meen hiermee te hebben toegelicht, waarom m.i. niet in een onbevredigenden toestand van de weermacht mag worden berust.

Daarmee kom ik tot de vraag, die beantwoord wordt door de tweede stelling:

II. De toestand der weermacht is onbevredigend.

Ik wil er al dadelijk voor waarschuwen, dat wie deze stelling ontkent, daarmee niet klaar is.

Hij staat reeds aanstonds voor moeilijke vraagstukken.

Hoe moet hij het bestaande handhaven, ondanks de automatische uitzetting van de begroting en den bezuinigingsdrang?

Hoe zal hij desondanks gelden vinden voor nieuwe uitrusting, nieuwe opleidingen enz?

Wellicht zullen de tegenstanders, die den tegenwoordigen toestand willen handhaven, nopens die vragen nieuw licht geven.

Dit zijn althans puzzles, waarvan ik mij hier niets behoef aan te trekken, want naar mijn meening moet in den bestaanden toestand *niet* berust worden.

Ik acht dien toestand onbevredigend.

Dit is m.i. de sobere formuleering van een meening, die thans vrij algemeen gedeeld wordt.

Veel behoeft er daarom niet over gezegd te worden. Toch kan ik er niet geheel over zwijgen, omdat de gebreken van den tegenwoordigen toestand niet alleen de noodzakelijkheid van verandering aantoonen, maar tevens den weg naar de verbetering kunnen wijzen.

De gebreken van den tegenwoordigen toestand zijn drieërlei en betreffen de organisatie, de encadreering en de uitrusting.

Vraagt men zich af wat het hoofdkenmerk is, dat een leger onderscheidt van een menigte, en toetst men aan dat kenmerk ons leger, dan blijkt juist daàr een tekort.

Neem honderdduizend mannen, laat hen geoefend en gewapend zijn, laat het kader zijn vak verstaan en ge hebt geen leger, evenmin als ge met honderdduizend steenen een bouwwerk verkrijgt, zoolang het cement ontbreekt.

Dat cement is voor een leger: de tucht, de vereeniging der manschappen tot kleine stévig samenhangende afdeelingen, de samenvoeging van deze afdeelingen tot steeds grootere en ten slotte het samenstel van alle afdeelingen

tot één het geheel omvattende eenheid. Dit tot stand te brengen is het werk van de opvoeding in het leger en van de organisatie, die in horizontalen zin den onderlingen samenhang en het gevoel van saamenhoorigheid, in verticalen zin de trapsgewijze ondergeschiktheid moet verzekeren.

Dit is zeker geen nieuws, maar ik moet er op wijzen, omdat juist hierin de fundamenteele tekortkoming van den tegenwoordigen toestand ligt.

Wat er t.a. van samenhang bij de opleiding tot stand komt is reeds onvoldoende, omdat daarbij geen blijvende eenheden gevormd worden, omdat er geen band gelegd wordt tusschen de manschappen en het eigen kader, omdat de voorgeoefenden slechts zeer korten tijd in den troep komen .

Maar zelfs het weinige, dat op dat gebied tot stand komt, wordt weer prijs gegeven, doordat bij herhalingsoefeningen en bij eventueele mobilisatie de compagnie telkens opnieuw gevormd moet worden.

De aanvoerderstaak wordt daardoor mateloos verzwaard. En dat is te bedenkelijker, omdat de opvoeding van het verlofskader tot aanvoerder onvoldoende verzorgd wordt.

Waar is in den tegenwoordigen toestand de practische opvoeding van de dragers van het gezag in de verzorging van de tucht?

Voor die opvoeding van de dragers van het gezag zouden dezen een tijd in en met den troep moeten leven en werken, hun eigen menschen leeren kennen en opvoeden.

Het verlofskader echter mag thans niet meelevén en meewerken, het moet zich in hoofdzaak bepalen tot toekijken — totdat bij mobilisatie of bij de herhalingsoefeningen plotseling de volledige geschiktheid noodig is.

Nu de aanvoering eenmaal in handen van het verlofskader gelegd is, moeten opleiding en organisatie er in de eerste plaats op gericht zijn om de uitvoering van die zware taak te vergemakkelijken.

Het stelsel doet juist het omgekeerde, maakt die taak bijna onuitvoerbaar .

Het verlofskader wordt onvoldoende tot het voeren van gezag voorbereid en komt bij herhalingsoefeningen bij een

compagnie, die nieuw gevormd is en bestemd om na een paar weken weer voor goed uiteen te gaan.

Zoo werkt de organisatie nog mee tot het falen van de encadreering.

Daarmee heeft men reeds moeilijkheden genoeg.

Het stelsel voorziet niet in een behoorlijke encadreering in den onderofficiersrang.

Het opent daarop zelfs geen uitzicht.

De hoogere opleiding ontbreekt voor de verlofsonderofficieren en is voor de officieren nog niet geëvenredigd aan het gewicht van hun taak.

De trage gang van de bevordering der beroepsofficieren remt die van de verlofsofficieren, zoodat de hooge rangen niet bijtijds bereikt worden.

Ik bepaal mij tot deze opsomming o.m. wyl ik bij stelling V er nog op terug kom.

De feiten zijn trouwens bekend genoeg.

Hetzelfde geldt voor de bewapening en uitrusting. Ook hieraan ontbreekt nog veel, waarvoor tal van millioenen noodig zullen zijn.

Er wordt aan de voorziening gewerkt; gelukkig! Maar het is de vraag of het tot dusver gevolgde tempo snel genoeg is, en a fortiore, of dat tempo wel zal kunnen worden volgehouden.

Houdt men rekening met het feit, dat tijdens het aanschaffen van nieuwe bewapening, uitrusting, kleeding enz. het aangeschafte veroudert en opgebruikt wordt, dan is er reden voor de vrees, dat we met het thans gevolgde tempo er nooit of heel laat komen.

Een lange termijn is bovendien altijd gevaarlijk, omdat er geen reden bestaat om aan te nemen, dat zóólang met onvoldoende bewapening kan worden volstaan.

Die termijn kan nóg langer worden onder den invloed van de twee reeds meermalen genoemde factoren: de automatische uitzetting der begrooting en den bezuinigingsdrang.

Wanneer dus in stelling II de behoefte aan verbetering is geconstateerd in sobere termen, dan is geenszins de bedoeling daarmee te kennen te geven, dat de tekortkoming van dien aard is, dat zij vanzelf wel terecht komt.

Met den toestand der landmacht bedoel ik uitteraard den bestaanden toestand.

Ik zeg dit, omdat in de juist verschenen Memorie van Antwoord (M. v. A.) iets naders wordt medegedeeld omtrent aanstaande veranderingen in dien toestand.

Dit plan is hier o.a. van beteekenis, omdat daarbij de juistheid aanvaard is van een der grondgedachten van het nieuwe stelsel, n.l. dat de vorming van oorlogseenheden door het tegenwoordige stelsel onvoldoende is geregeld.

Deze erkenning is van waarde, omdat van de zijde van het departement deze gedachte tot dusver bestreden is.

De door de M. v. A. aangegeven veranderingen zijn niet in staat om de gebreken geheel te verbeteren. Ik kom daar nader op terug. Maar aan de waarde van de erkenning doet dat niets af.

Om verbetering in deze en de andere hiervoren besproken gebreken te verkrijgen zal een dieper gaande reorganisatie onontbeerlijk blijken.

Bij het ontwerpen van zulk een reorganisatie is men gebonden aan voorwaarden, die in de derde stelling geformuleerd zijn.

III. Bij het streven naar verbetering moet rekening gehouden worden met de tegenwoordige legersterkte en met de noodzakelijkheid om geleidelijk tot bezuiniging te geraken.

Dat zijn de voorwaarden, waaraan m. i. een reorganisatie is gebonden en waarvan men niet kan afwijken, zonder tot de rubriek luchtkasteelen over te gaan.

Als eerste voorwaarde noem ik de tegenwoordige legersterkte, omdat het vaststellen of veranderen daarvan buiten het streven naar verbetering valt. ¹⁾

De bepaling van de benooidge sterkte is de taak van de Regeering en hoogste legerautoriteit. Daarbij zijn factoren:

¹⁾ De eventueele behoefte aan wijziging der oorlogsorganisatie, wegens onvoldoende sterkte van het contingent, blijft hier buiten beschouwing.

van invloed betreffende internationale verhoudingen, plannen met de landsverdediging, enz., die hier niet voldoende bekend zijn of niet ter tafel komen.

Wanneer de Regeering en de autoriteiten, die voor de landsverdediging verantwoording dragen, een bepaalde sterkte noodig achten, heeft het weinig zin om hier, zonder de factoren in rekening te brengen, die daarbij gewogen hebben, te poneeren: gij moet het maar met de helft of met drie-vierde doen.

Maar zelfs al plaatst men zich op het m.i. onjuiste standpunt, dat een verbeteringsplan de legersterkte mag aantasten, dan nog zou het advies: inkrimpen, gegrond moeten zijn op de zekerheid, dat dit *noodig* en *voldoende* is voor het verkrijgen van verbetering.

Deze tweeledige zekerheid bestaat geenszins. Integendeel, de legerinkrimping is voor dat deel noch noodig, noch doelmatig.

Het eerste deel daarvan te bewijzen, n.l. dat de verbetering zonder leger-inkrimping bereikt kan worden, is het doel van deze voordracht.

Het andere deel, de ondoelmatigheid van de legerinkrimping, heb ik de vorige maal reeds besproken. De verkleining van het leger tast het rendement krachtig aan, maar opent voor de verbetering òf geen, òf naar verhouding geringe mogelijkheden. Zelfs al was dit echter anders, dan nog zou zij eerst in overweging moeten komen, als elk ander middel om tot verbetering te geraken ontbrak.

De andere voorwaarde, die bij het streven naar verbetering in acht genomen moet worden, betreft de beschikbare middelen, d.i. het budget en de persoonlijke diensten.

Er is geen enkele reden om in deze tijden bereidvaardigheid te verwachten tot verhooging van het budget en persoonlijke diensten.

Men kan zich vleien met de illusie, dat de Regeering die bereidvaardigheid zou kunnen verhoogen door op krachten toon te eischen: gij zult. Maar dan houdt men onvoldoende rekening met de feiten. Wij zien onophoudelijk de som der middelen dalen. En wanneer men dat zou willen

wijten aan tekortkomingen van de Regeering, dan denke men aan het vlootwetdrama, toen de Regeering met inzet van haar geheele kracht betoogde: het moet, en niet anders bereikte, dan dat zij zelf vertrekken moest.

Het stellen van steeds nieuwe eischen, zonder compensatie, heeft alleen maar nadeelen.

Het is nutteloos te betoogen: er moet meer kader komen; er is zwaar geschut, meer munitie, tanks, afweergeschut, bommenwerpers, enz.,enz., enz. noodig; de vóóroefeningen moeten weg; de onderofficieren moeten langer dienen, enz., enz. Daarmee kan men misschien in militaire kringen toejuichingen oogsten. Maar daar is dan ook alles mee gezegd.

Als er geen compensaties aan te bieden zijn, wekt men met zulke eischen bij anderen alleen maar weerzin. Aldus speelt men den défaitisten in de kaart, die dan de weerbaarheid in discredit kunnen brengen door te wijzen op de reeks onvervulde, deels zelfs onvervulbare désiderata, waaraan voldaan zou moeten worden om de landsverdediging behoorlijk te verzorgen.

Daarom doet men beter maar niet te spreken over uitbreidingen, vooral die geld kosten, zoolang men geen compensatie aan te bieden heeft. Wij moeten ons aanpassen aan de realiteit, en die realiteit is: in geen geval verhooging, veeleer beperking der militaire uitgaven.

Het beste, wat nog te verkrijgen zou zijn, is, dat het uitzicht op een krachtige bezuiniging als compensatie aangevaard wordt voor veranderingen op ander gebied.

Ik denk hier in de eerste plaats aan het eindigen van de beknibbing en aan het voltooiën van de bewapening en uitrusting.

Maar ik denk ook aan de wetsveranderingen, die voor de verbetering van de weermacht noodig kunnen zijn. Daarbij blijven natuurlijk altijd moeilijkheden bestaan. Ik zal mij hier niet in speculatieve beschouwingen over de kansen verdiepen.

Men verbeelde zich echter niet, dat die moeilijkheden alleen voor het nieuwe stelsel bestaan, en dat men dus dat stelsel kan bestrijden door de moeilijkheden in het felste licht te stellen of aan te dikken.

De bedoelde verbeteringen zijn voor het tegenwoordige stelsel even hard noodig. Uiteraard geldt dit ten aanzien van de beknibbeling en de legeruitrusting. Maar het geldt evenzeer ten aanzien van de sterkte en kwaliteit van het personeel voor kadervorming.

De oorlogsencadreering is voor beide stelsels even groot; en de vereischte kwaliteit van het kader voor beide stelsels wordt bepaald door den hoogsten eisch: de oorlogsbruikbaarheid.

Het verschil is dus niet, dat het eene stelsel meer dan het andere behoefte heeft aan zulke verbeteringen, als b.v. het opheffen of verminderen van de vrijstelling, die aan voorgeoefenden wordt verleend, of b.v. aan eenige uitbreiding van den diensttijd der verlofsonderofficieren. Het verschil is, dat het nieuwe stelsel een kans geeft om ze te bereiken.

De verkondiging, dat dergelijke verbeteringen onmogelijk of overbodig zijn, zal de invoering van het nieuwe stelsel niet beletten, maar integendeel vergemakkelijken. Alleen de verbeteringen zelf worden daarmee tegengewerkt.

Dergelijke bestrijding is alleen maar schadelijk voor het leger en ondeugdelijk tegen het nieuwe stelsel.

Daarentegen kan bezuiniging als compensatie, die het bereiken van dergelijke verbeteringen mogelijk maakt, voor het leger rechtstreeksch nut hebben.

Daarin ligt het groote voordeel van een breed opgezet reorganisatieplan, juist omdat dit het uitzicht kan openen op een krachtige bezuiniging — in tegenstelling met de bezuiniging, die door de jaarlijksche beknibbelingen verkregen wordt. 717

Door die beknibbeling verminderen de beschikbare middelen op den duur even zeer, doch zonder ooit kans te geven op het verkrijgen van verbeteringen.

Ik meen hiermee de bedoeling van de derde stelling voldoende te hebben verduidelijkt en ga nu over tot de vierde, waarin ik getracht heb aan te geven, hoe met inachtneming der gestelde voorwaarden verbetering bereikt kan worden.

IV. De legeropleidingen en herhalingsoefeningen moe-

ten in de eerste plaats gericht zijn op het vormen van stevig samenhangende compagnieën e. d., op oorlogsterkte, volledig geëncadreerd met het vast daarbij behoorend en voor zijn taak berekend verlofskader.

De eerste oefening der lichteningen worde daartoe geconcentreerd in compagnieën e. d. op oorlogsterkte (met surplus voor het verloop), waarin het verlofskader zijn eigen manschappen opleidt en ook overigens de functies verricht, waarvoor het in oorlogstijd bestemd is. Een en ander onder leiding en bijstand van het strikt noodige beroepskader.

Voor de vóóropleiding van het verlofskader moet voldoende tijd beschikbaar zijn.

De fundamenteele gebreken van den tegenwoordigen toestand liggen in het ontbreken van stevigen samenhang in de compagnie en het onvoldoende gehalte van de encadree-ring, vooral in de onderofficiersrangen.

Over de behoefte aan verbetering van dat gehalte bestaat geen verschil van meening.

De voornaamste oorzaak van het onvoldoende gehalte is m.i. het ontbreken van de eigenlijke opvoeding van het verlofskader in den troep. Het verlofskader kan deze evenmin missen als het beroepskader.

De tijd, daarvoor beschikbaar, is kort, te kort wellicht. Men kan hopen op uitbreiding, b.v. voor de verlosfonder-officieren, — maar op zijn minst moet althans de beschikbare tijd zooveel mogelijk voor die opvoeding gebruikt worden.

Die opvoeding kan alleen tot haar recht komen door het verlofskader met de instructie der dienstplichtigen te belasten.

De meening dat verlofskader alleen met geoefende troepen moet kunnen omgaan, houdt geen steek.

Bij mobilisatie zal een zeer groot deel der troepen onvoldoende geoefend zijn.

In de eerste plaats zal dus bij mobilisatie en ook bij herhalingsoefeningen de geoefendheid moeten worden bijgewerkt. Wie moet dat doen, als het verlofskader niet instrueeren kan? Wie zal bij mobilisatie de opleidingen bij de dépôts

verzorgen, als het verlofskader daartoe onbekwaam is?

Zonder instructie-gevend verlofskader kunnen de herhalingsoefeningen niet tot haar recht komen, houdt men bij mobilisatie onvoldoende geoefende troepen en aanvullingsreserves.

Zelfs al ontbreekt bij mobilisatie de gelegenheid om de geoefendheid bij te werken, dan nog zal het verlofskader toch zoo goed mogelijk den goeden gang van zaken moeten verzekeren.

Er is geen sprake van, dat het verlofskader dan zou kunnen volstaan met het uitspreken van commando's en het geven van bevelen, om een richtige uitvoering te verkrijgen.

Het zal dan *te velde* onder zeer moeilijke omstandigheden werk moeten doen, dat zeer nabij komt aan instructie-geven, en alleen uitvoerbaar is voor iemand, die tot instructie-geven in staat is. Het moet aanwijzingen en uitleggingen geven, vragen beantwoorden, fouten toonen, verbeteringen aanbrengeu, enz.

Hoe wil het verlofskader dat alles doen, als het niet heeft leeren instructie-geven?

Bovendien kan het verlofskader zelf alleen werkelijk aanvoerder worden door instructie te geven.

Het geven van instructie is niet alleen het beste middel om het vak zelf te leeren uitoefenen en beheerschen, maar tevens het eenige.

Ook het beroepskader heeft alleen daardoor zijn kwaliteiten als aanvoerder kunnen verkrijgen.

Niet minder belangrijk is, vooral de Infanterie, de eisch, dat de compagnieën een stevig samenhangende eenheid moeten vormen, waar kader en manschappen elkaar goed kennen. Hoe grooter de individueele geoefendheid van kader en manschappen is, des te minder treedt die eisch op den voorgrond. In een vrijwilligersleger kan men die voorwaarde wellicht laten vallen; in ons leger, met zijn vele lichtingen en zijn weinige herhalingsoefeningen, is het peil der geoefendheid niet zoo hoog, dat zij straffeloos verwaarloosd zou kunnen worden.

Het zal daarom goed zijn de lichtingen bij opkomst dade-

lijk te concentreeren in compagnieën op oorlogssterkte.

Daarbij zal men al dadelijk kunnen rekenen op het verloop, door een surplus in te deelen.

Het verloop is in hoofdzaak drieledig, n.l. bij opkomst, in den loop der jaren en bij mobilisatie. De eerste en laatste verliezen zijn het sterkst.

Het eerste, het opkomst-verloop, is ongeveer 16 % en betreft dienstplichtigen, die niet opkomen of spoedig verdwijnen.

Het laatste, het mobilisatie-verloop, is ongeveer 7½ % en betreft mannen, die niet aan de mobilisatieoproeping kunnen voldoen.

Stelt men het surplus voor het totale verloop op ongeveer 25 à 30 %, dan krijgt men door het al dadelijk afvallen van 16 % bij de opkomst een werkelijk surplus van ongeveer 9 à 14 %. 1).

Een dergelijk surplus zal dan ook noodig zijn voor het verlofskader.

Een surplus is echter geen nadeel, want daardoor wordt bevorderd, dat met volledige sterkten geoefend kan worden en minder of geen hinder ondervonden wordt van uitvallers door ziekte, wacht- en andere diensten, het vormen van een tegenpartij enz.

Teneinde bij de scholen deze oorlogssterke eenheden op te leiden, zal bij de opkomst der lichting het eigen verlofskader eener eenheid, d.w.z. het verlofskader, dat bestemd is voor de oorlogsencadreering der compagnie, voltallig aanwezig moeten zijn en gereed om zijn taak bij de instructie aan te vangen.

Hoe is dat te bereiken?

Het kader moet natuurlijk vooraf worden opgeleid.

Er zullen daartoe centrale kaderscholen moeten zijn — voor de verlofsofficieren ongeveer op den bestaanden voet, voor verlofsonderofficieren, b.v. bij de infanterie één per Brigade.

De opleiding zal er vooral op de praktijk gericht moeten

1) Zie de noten op blz. 462 en 478.

zijn, d.w.z. in de eerste plaats *op het werk, dat het kader bij de instructie der dienstplichtigen te doen krijgt.*

Voor de onderofficieren is dat het moeilijkst, omdat de tijd kort is en de aanwijzing bezwaarlijk.

Wordt de dienstdtijd van het onderofficierskader niet verlengd, dan zal de aanwijzing noodgedwongen geschieden op grond van papieren en van gegevens van het psycho-technisch onderzoek e.d.

Het is gewenscht, *afgescheiden van de verandering van stelsel*, om den dienstdtijd van de verlofsonderofficieren met een paar maanden te verlengen. Gelukt dit, dan kan de aanwijzing mede berusten op de beoordeeling bij den troep. Dan zou de aanwijzing b.v. aan het eind van de eerste maand na opkomst van een ploeg kunnen geschieden, waarna de aangewezenen ongeveer 5 maanden aan een kader-school worden opgeleid, om vervolgens als sergeant in te treden bij de volgende ploeg.

Het is niet te verwachten, dat een dergelijke uitbreiding verkregen wordt zonder compensatie.

Mèt zulk een compensatie lijkt het niet onmogelijk.

Hierbij dient in aanmerking genomen te worden, dat binnen zekere grenzen de bezwaren tegen den dienstdplicht minder gericht zijn tegen den duur, dan wel tegen het feit der inlijving zelf. De moeilijkheid voor den dienstdplichtige is de onderbreking in zijn carrière, betrekking, studie. Zoo lang daarbij het jaar niet wordt overschreden, is voor velen het aantal maanden niet van overwegende beteekenis.

De uitbreiding van den dienstdtijd der verlofsonderofficieren behoeft daarom m.i. geen ernstige bezwaren te ontmoeten.

Daarbij komt, dat men wel iets meer zou kunnen doen om het vrijwillig karakter der kadervorming te bevorderen.

Vooreerst door een weerbelasting voor de geheel vrijgestelden.

Voorts door ieder daarvoor geschikte tot de kaderopleidingen toe te laten, ongeacht of hij dienstdplichtig is.

In de derde plaats door vrijgevigheid t.a. van het volgen van de kaderopleidingen, door gelegenheid te geven voor

intermitterende opleiding, door het verleenen van uitstel van eerste opkomst (met volledigen overgang tot een volgende jaarlichting).

Voorts kan de ambitie bevorderd worden door onderscheidingsteekenen, een premie in geld en verlof bij het voldoen aan het eindexamen van een kaderschool.

En ten slotte is de bepaling noodig, dat voor *alle* daarvoor in aanmerking komende betrekkingen onder het militaire departement vóórgaat het verlofskader. Het zou logisch zijn dit voor alle openbare betrekkingen voor alle departementen uit te breiden — niet als begunstiging van het militaire departement, maar als onmisbare compensatie tegenover den op de dienstplichtigen gelegden dwang.

Het is reeds erg genoeg, dat groote particuliere ondernemingen in ons land niet voldoende begrip toonen van het belang, dat ook *zij* hebben bij een goed verzorgde defensie.

Het is erg genoeg, dat bij dergelijke ondernemingen „vrij van militairen dienst” als aanbeveling geldt, soms zelfs als voorwaarde.

Maar ontoelaatbaar is het, wanneer het voorkomt, dat daaraan zelfs voor openbare betrekkingen een zekere voorkeur verbonden wordt. Tegenover de zware lasten, die de staat op zijn dienstplichtigen legt, is toch wel het minste, dat hij als tegenprestatie de aangewezenen niet nog eens extra daarvoor treft, maar hun integendeel een voorkeur toekent.

In de eerste plaats geldt dat voor betrekkingen onder de militaire departementen. Ik denk hierbij ook aan betrekkingen bij het beroepskader. De kans, die het verlofskader kan verwerven, om op de kandidatenlijst voor die betrekkingen geplaatst te worden, is zelfs voor degenen, die daarvan niet dadelijk gebruik willen maken, geenszins verwerpelijk. Die kans is voor ieder „een appeltje voor den dorst” — waarvan voor niemand van te voren te zeggen is, dat hij het niet noodig zal hebben.

Op deze wijze kan men de vrijwilligheid en de ambitie bij het verlofskader bevorderen.

De intermitterende opleiding en het verleenen van uitstel komen tevens eenigermate tegemoet aan een ander bezwaar, dat wel eens geopperd wordt tegen de nieuwe regeling der opleiding, n.l. het geringe verschil in leeftijd tussehen de onderwijzers en de leerlingen.

Ik meen, dat men de neiging heeft om dit bezwaar te overschatten. De meerdere ontwikkeling van de voor kadervorming aangewezenen is reeds op zichzelf een belangrijke factor om het overwicht te versterken; en deze factor wordt nog vergroot door de militaire ervaring, den militairen rang, de onderscheidingsteekenen en de positie van het kader in de militaire wereld.

Ook in de burgermaatschappij worden jongelui op grond van hunne diploma's in verantwoordelijke betrekkingen geplaatst, waarin zij gezag moeten uitoefenen over even oude en zelfs oudere mannen.

In de militaire wereld beschikt men dan nog over belangrijke hulpmiddelen, die dan ook niet — zooals ten deele bij proeven geschiedde — ongebruikt moeten blijven.

Bovendien zou men verkeerd doen, door dat geringe leeftijdsverschil alleen uit te spelen tegen de opleiding der dienstplichtigen door verlofskader.

Is het houdbaar om een 21-jarigen sectie-commandant de capaciteit te ontzeggen om zijn mannen van ongeveer gelijken leeftijd op het exercitieveld op te leiden, — nog wel met bijstand van een ervaren mentor van het beroepskorps — terwijl men wel bereid is om dien zelfden sectiecommandant in oorlogstijd met een hem onbekende sectie van oudere manschappen, zónder bijstand, voor de zoo oneindig zwaardere taak op het gevechtveld te plaatsen?

Wie tot het laatste bereid is, mist het recht om tegen het eerste overwegend bezwaar te maken.

Juist zij, die zó'n groot gewicht hechten aan de verhouding van de leeftijden van commandant en ondergeschikten, moeten bedenken, dat de vermenging van oud en jong ook onvermijdelijk den jongeren commandant boven de oudere ondergeschikten moet brengen. Als men de leeftijdsbezwaren vermijden wil, is de samenvoeging van jong bij jong en oud bij oud nog de beste combinatie.

De opdracht van de instructie aan verlofskader brengt mee, dat dit kader in twee ploegen opkomt.

Ik acht dit een voordeel.

Bij de tot dusver bestaande regeling werden de compagnieën overstroombd met verlofskader, ten gevolge van de omstandigheid, dat al het verlofskader bij één ploeg komt.

Men kreeg daardoor boven de encadreering met beroepskader nog een dubbel stel verlofskader, zoodat het kader meer dan drievoudige sterkte had.

Geen wonder, dat men er dan geen raad mee wist.

Er behoeft echter naar verhouding niet veel meer kader opgeleid te worden dan noodig is voor de oorlogsencadreering. Wordt dan de taak van het beroepskader beperkt tot het geven van leiding, dan is er geen sprake meer van den thans bestaanden kadernood (d.w.z. „nood” in de beteekenis, waarin het ook voorkomt in het woord: watersnood!)

Een belangrijke zaak is, dat het verlofskader in den rang, waarvoor het bestemd is, bij den troep aankomt en als volwaardig in dien rang erkend en behandeld wordt.

Rang, positie en onderscheidingsteekenen zijn hulpmiddelen voor het voeren van gezag. Daar het verlofskader uit den aard der zaak zwakker staat dan het beroepskader, heeft het eer meer dan minder behoefte aan die hulpmiddelen.

Evenals met deze uiterlijke middelen, moet men dit kader in moreel opzicht steunen door het steeds en in alle opzichten als volwaardig te behandelen. De leiding en bijstand van het beroepskader zal daarom zooveel mogelijk onzichtbaar voor den troep moeten blijven.

Ik kom nu meer en meer op het gebied van de uitwerking en van de details.

Daarom is hier de opmerking op haar plaats, dat de uitwerking tot in details niet het doel van deze voordracht kan vormen.

Het gaat hier om de beginselen en om de beginselen alleen.

Wilde men de toepassing daarvan voor het geheele leger naspeuren, en ontwerpen, dan zou de taak veel te uitgebreid worden en heel veel monniken-arbeid omvatten.

Voor zulk een arbeid is een heel departement met al zijn organen noodig en bij dien arbeid kan wellicht op onvoorzienne omstandigheden gestuit worden, die eenige wijziging noodig kunnen maken.

Als ik hier dus over de uitvoering en details spreek, dan dient dit alléén ter verduidelijking van de bedoeling, en niet om de beginselen aan details voor anker te leggen.

Daarom is het ook voldoende om die verduidelijking in hoofdzaak te beperken tot één wapen: de infanterie.

Om een denkbeeld te kunnen geven van den gang van zaken, is het eerst noodig de arbeidsverdeeling tusschen beroeps- en verlofskader te beschouwen.

Het is noodig noch gewenscht om bij de beperking van het beroepskader te hard van stal te loopen — al was het alleen, omdat het personeel toch grootendeels ten laste van den staat blijft.

Bij den overgang naar het nieuwe stelsel zal voor dien overgang zelf extra-werk te verrichten zijn.

Bovendien moet gezorgd worden, dat de opleiding en het stelsel niet spaak loopen door moeilijkheden met personeel.

Men kan en moet dus rekenen op een veiligheids-coëfficiënt.

Aan den anderen kant is „te veel” een nadeel, dat vermeden moet worden.

Als er veel beroepskader bij de opleiding blijft, dan blijft of treedt het verlofskader weer op den achtergrond. Dan blijft de troep in het beroepskader de werkelijke commandanten en aanvoerders zien en in het verlofskader de jongmaatjes, kweekelingen, dilettanten enz. Daarin juist moet verandering komen.

Het verlofskader is nu eenmaal het werkelijke oorlogskader; het beroepspersoneel is voor de lagere aanvoering het hulppersoneel geworden.

Daaraan moeten wij ons aanpassen, daarvan moeten de mannen van het beroepskader en van het verlofskader worden doordrongen, en bovenal zóó moet het geheele leger het leeren zien.

Want zoo is de toestand bij het gemobiliseerde leger reeds

thans. *Wat wil daarvan terecht komen, als wij de voorbereiding in vreedstijd op een geheel anderen toestand blijven gronden?*

De taak van het beroepskader bij de opleiding der lichtingen zal door de toepassing van het nieuwe stelsel op een hooger plan komen.

Het beroepskader is niet meer de onderwijzer van reeruten, maar van oorlogseenheden, groepen, sectiën en compagnieën met de aanvoerders er bij inbegrepen.

Hoofddoel is daarbij dus, dat de manschappen het verlofskader als hun commandanten leeren zien, erkennen en waardeeren, en dat het verlofskader zelf zich commandant leert voelen en het vertrouwen van zijn ondergeschikten weet te winnen.

Dáárop moet het streven van het beroepskader gericht zijn. Daarvoor is, naast bekwaamheid, vooral taet en zelfbeheersching noodig. Veel beroepskader is daarbij een nadeel. Dan treedt het onvermijdelijk op den voorgrond. Het beroepskader moet echter juist zooveel mogelijk op den achtergrond blijven, zich effaceeren, en toch bij de hand wezen, zoodra zijn hulp en bijstand noodig zijn. *Zijn taak is die van elken waren opvoeder: zichzelf overbodig te maken.*

Voor zulk een taak zijn de besten nauwelijks goed genoeg. Men zal zijn mannen moeten kiezen, zooals thans geschiedt voor speciale betrekkingen en onderwijs-inrichtingen. Ouderen zullen er veelal de voorkeur verdienen boven jongeren.

Tot die keuze bestaat bij den overgang de gelegenheid. Daarna, wanneer het stelsel in werking is, zal de keuze kunnen geschieden uit het verlofskader.

Bij den practischen dienst van het verlofskader blijkt, beter dan uit diploma's en uit examens, wat voor mannen men krijgt.

In dezen gedachtengang zal dus het verlofskader bij de eerste oefening der lichting zooveel mogelijk op ieder gebied al het werk doen, dat het ook bij een gemobiliseerde compagnie te verrichten heeft. Alleen treedt in de plaats van het werkelijke gevecht de oefening.

Van het beroepskader is bij die opleiding, behalve de commandant der compagnie, per sectie als mentor noodig een officier of ervaren hooger onderofficier. De werkzaamheid dier mentors ligt dus in de eerste plaats buiten het oefenveld. Vóór de dagelijksche oefening bespreken de mentoren met de sectiecommandanten en voor zooveel noodig met de groepsecommandanten, wat beoefend moet worden en hoe dat geschieden moet. Op het oefenveld laten zij dan vrijheid, grijpen zoo min mogelijk in, bepalen zich in hoofdzaak tot de waarneming of in de aangegeven richting geoefend wordt, ten einde dat na afloop te kunnen bespreken.

Het zal goed zijn, althans aanvankelijk te rekenen op eenig hulp-beroepspersoneel voor de leiding: per compagnie één of twee onderofficieren voor den algemeenen dienst en eenige onderofficieren als hulp bij de oefeningen.

Ook voor den geheelen gang van den dagelijkschen dienst, de administratie en het beheer moet de compagnie, zooals ook in de M. v. A. wordt aangegeven, zooveel mogelijk drijven op zijn eigen verlofskader. In de eerste plaats, omdat dit te velde onder zooveel moeilijker omstandigheden eveneens gebeuren moet. Ook hier moet dus het verlofskader het werk doen en bepaalt de taak van het beroepskader zich tot de zorg, dat het verlofskader bekwaam wordt voor zijn taak en dat er geen ongelukken gebeuren.

Tot het door verlofskader te verrichten werk behoort uiteraard alleen wat verband houdt met zijn oorlogstaak. Daaronder vallen dus niet de werkzaamheden, die in vredes-tijd noodig zijn, maar in oorlogstijd niet behoeven te geschieden, zooals de registratie der dienstplichtigen, hunne mobilisatie-indeeling, zorg voor wapenkamers, materieel, voertuigen.

Dergelijk werk zal, zooveel mogelijk gecentraliseerd, door beroepskader, beambten, gepensioneerden moeten geschieden.

Eenzoo zal uiteraard de kaderopleiding aan de kader-scholen, zooveel mogelijk, voor iedere categorie afzonderlijk, in handen van beroepskader moeten blijven.

Om in verband met deze arbeidsverdeeling een denkbeeld te vormen van de noodige sterkte van het beroepskader, moet iets gezegd worden over de organisatie.

Voor de toepassing van dit stelsel zou bij de Infanterie de Brigade als centrum der opleiding kunnen gelden. Ik denk mij per brigade drie infanteriescholen, één mitrailleur-school, één verbindingsschool en één kaderschool (voor de infanterie-scholen).

De infanterie-scholen leiden uit elke ploeg, die zij ontvangen, een complete compagnie op oorlogssterkte op; de mitrailleur-scholen een complete mitrailleur-compagnie; de verbindingsscholen een complete verbindingsafdeeling.

SCHOLEN PER BRIGADE INFANTERIE

	I. S. 1		I. S. 2		I. S. 3		M. S.		V. S.		K. S.	
	Z	W	Z	W	Z	W	Z	W	Z	W	Z	W
1930	▬	▬	▬	▬	▬		▬		▬	▬	▬	▬
1931	▬		▬	▬	▬	▬	▬	▬	▬	▬	▬	▬

In twee jaar ontvangt elk der infanteriescholen van één ploeg géén manschappen. In die periode leiden de andere scholen de mitrailleur-compagnie en verbindingsafdeeling op, die met de infanterie-compagnieën een bataljon zullen vormen.

Na elke drie perioden van opleiding treedt dus bij de meeste scholen één rustperiode in.

Daardoor beschikt men over hulppersoneel bij de herhalingsoefeningen, krijgt men gelegenheid tot het houden van cursussen voor beroepskader.

Bij de mitrailleur- en verbindingsscholen is van de vier perioden van twee jaar zoo noodig één beschikbaar voor het opleiden van soortgelijke eenheden resp. voor Divisie of Regiment.

De scholen van een Brigade vormen aldus in twee jaar driemaal drie infanterie-compagnieën, drie mitrailleur-compagnieën, drie verbindingsafdeelingen, te samen dus drie complete bataljons en de verbindingsafdeeling voor een Regiment — bovendien voor zooveel noodig een mitrailleurcompagnie voor één Divisie.

Het komt mij voor, dat deze regeling een betere vorming

van mitrailleur-compagnieën en van verbindingsafdeelingen *als vast-samenhangende eenheden* verzekert en niet alleen een betere, maar ook een meer economisch ingerichte opleiding waarborgt voor de z.g. specialisten, dan hunne indeeling bij de schoolcompagnieën, zooals de M. v. A. dit wil.

Het verdient ongetwijfeld waardeering, dat in die M. v. A. een der grondgedachten van het nieuwe stelsel tot uiting komt.

Het is echter m.i. te betreuren, dat de uitvoering slechts ten halve geschiedt, n.l. dat slechts halve compagnieën zullen worden geformeerd.

Bij die compagnieën komt nu ook personeel voor de kaderopleiding, de mitrailleur-compagnieën en verbindingsafdeelingen: elke compagnie wordt daardoor gecombineerd met personeel voor speciale schooltjes.

Verdient het dan geen aanbeveling om het personeel voor deze schooltjes uit de compagnie te halen en per Brigade te concentreeren?

De M. v. A. oppert het bezwaar, dat een school, die een heele compagnie opleidt, te groot zou worden.

Maar het aantal scholen is in beide gevallen: zes per Brigade, zij het in het nieuwe stelsel van ongelijke grootte.

Bovendien lijkt het mij onraadzaam om het toekomstig kader en de ongeschikten in een onderdeel samen te brengen.

Voor het groote doel van het nieuwe stelsel complete eenheden te vormen, vertoont de M. v. A. sympathie. Maar het doel wordt niet bereikt, omdat de uitvoering tot halve compagnieën beperkt is.

Ik acht het veel beter om de opleidingen te concentreeren in complete afdeelingen, niet op de helft van de grootte. Ook voor het tot stand brengen van de eenheid bij de herhalingsoefeningen is dat m.i. veel beter.

Door de concentratie in compagnieën e.d. op oorlogsterkte krijgt men per infanterie-school in twee jaar een:

bataljon, in zes jaar een actief regiment: in twaalf jaar één actief en één reserve-regiment. ¹⁾)

De oudere lichtingen leveren de detachementen, de depôts enz.

Het verdient aanbeveling het bataljonsverband te leggen tusschen de compagnieën, die tegelijk voor de herhalings-oefeningen onder de wapenen komen, dus b.v. uit de lichtingen '28 en '31, '29 en '32, '30 en '33.

Daardoor ontstaat de mogelijkheid om van iedere herhalingsoefening tevens een mobilisatie-oefening te maken.

Ik meen, dat er reden is, om dit als een voordeel te beschouwen.

Op dezen grondslag heb ik nagegaan hoeveel beroepskader bij een brigade noodig zou zijn, om zonder vrees voor mislukking tot verandering te kunnen overgaan.

De encadreering der Brigade- en hoogere staven blijft hier buiten.

Voor de drie aangewezen Commandanten van actieve regimenten eener Brigade zijn in vreedstijd functies van voldoende beteekenis.

Eén zou belast kunnen worden met de leiding en het toezicht op de opleiding der lichtingen aan de infanterie-, mitrailleur- en verbindingsscholen der Brigade; één met de geheele kaderopleiding, de oefeningen der officieren, de herhalingsoefeningen; en de derde met de voorbereiding der mobilisatie der Brigade met de daaraan verbonden administratie en het beheer der voorraden, legering enz. Voor elk hunner is op eenig hulppersoneel gerekend, voor den laatste in het bijzonder, n.l. op twee officieren en tien onderofficieren. Voor een infanterie- of mitrailleur-school is gerekend op drie officieren en tien onderofficieren; voor een verbindingsschool op 2 officieren en 5 onderofficieren, en voor een brigade-kaderschool op vier officieren en veertien onderofficieren.

¹⁾ Eventueele moeilijkheden met de grootte van het contingent kunnen hier buiten beschouwing blijven, omdat deze zich in het stelsel van de M. v. A. in dezelve mate zullen voordoen, en dan, onafhankelijk van de hier besproken beginselen, tot wijziging van de organisatie moeten leiden.

Op deze wijze kwam ik voorloopig op 25 officieren en 75 onderofficieren of rond voor een Brigade honderd officieren en onderofficieren, in plaats van de ruim twee honderd van tegenwoordig.

Daarbij zijn dan nog betrekkingen, die in de toekomst als geknipt zijn voor gepensioneerden en lagere beampten.

Er is eenigszins ruim gerekend, omdat bij de toepassing altijd onvoorziene moeilijkheden kunnen blijken. Vermoedelijk zullen deze getallen nog te groot blijken.

Ik heb reeds te kennen gegeven, dat ik mij in hoofdzaak beperken zou tot de infanterie.

Ook bij andere wapens, waar de oorlogsaanvoering in handen van het verlofskader is gelegd, zal men het beginsel der opleiding door het eigen kader moeten toepassen.

Bij de bereden wapens zal de rijkunstige opleiding echter in handen van beroepskader moeten blijven.

Maar zoodra bereikt is, dat het paard voor den dienstplichtige een transportmiddel is geworden, als de beenen van den infanterist, het rijwiel, de tractor van een ander, dan moet hetzelfde gebeuren als bij de infanterie en het verlofskader met de mannen oefenen, die het in oorlogstijd moet aanvoeren.

De cavalerie staat er eenigszins anders voor, omdat dit wapen in veel mindere mate dan de andere wapens zich veelvoudigen kan. Nu het vredes-leger meer en meer wordt een school voor oorlogs-eenheden, zal de cavalerie zich alleen kunnen handhaven naarmate zij er in slaagt om meer van zulke eenheden te vormen, n.l. reserve- en wielrijders-eskadrons.

Voor haar zal in dit opzicht dus vooral in de opvoeding van het verlofskader tot aanvoerders van dergelijke afdelingen de oplossing gezocht moeten worden.

Voor de bereden artillerie heeft een ervaren officier van dat wapen zijn medewerking verleend door na te gaan, tot welke versobering de toepassing van het beginsel bij dat wapen zou leiden. Hij kwam daarbij tot een overeenkomstig resultaat, als hiervoren voor de infanterie werd aangeduid,

n.l. dat de overdracht van de instructie der onberedenen aan verlofskader mogelijk is en er toe kan leiden, dat in vredetijd met ongeveer de helft van het beroepskader kan worden volstaan.

Over het algemeen zou in dezen gedachtengang dus aanvankelijk een inkrimping van het beroepskader bij den troep tot ongeveer de helft worden bereikt, wanneer een groot deel van zijn dienst aan het verlofskader wordt overgedragen.

De toepassing draagt dan een gematigd karakter.

Ik noem dat gematigd, want er blijft dan nog b.v. bij de infanterie, behalve het verlofskader, een sterkte van 100 man beroepskader op omstreeks 600 dienstplichtigen, of meer dan één op de tien. Een deel van het beroepskader staat buiten de instructie, maar er blijft daarbij minstens 1 op de 15.

Zelfs al wil men, wegens speciale eischen b.v. voor artillerie het aantal schoolbatterijen handhaven, dan behoudt men bij de schoolbatterijen behalve het verlofskader nog één man beroepskader voor de instructie per 9 dienstplichtigen.

Als daarmee in vredetijd niet volstaan kan worden, dan zou dat m.i. niet alleen bewijzen, dat de inkrimping van beroepskader onuitvoerbaar is, maar tevens *de onmogelijkheid van onze heele oorlogsorganisatie*. Want, als in vredetijd de dienst niet kan drijven op het volledige verlofskader met bijstand van een altijd nog sterk beroepskader, dan komt daarvan, ook in het tegenwoordige systeem, in oorlogstijd nagenoeg zonder beroepskader, natuurlijk heelemaal niets terecht.

Ik heb tot dusver over nuchtere zaken gesproken: getallen en regelingen op papier.

Maar het levende element is de hoofdzaak.

Dat levende element moet zijn de toewijding van beroeps- en verlofskader.

Ik ben overtuigd, dat het beroepskader daarin niet zal achterstaan, onafhankelijk van het feit, dat, wanneer de Regeering tot dit systeem besluiten zou, zij zich tot de beste helft kan bepalen.

Niet minder belangrijk is de toewijding van het verlofskader.

Men heeft die reeds van tevoren in twijfel willen brengen.
Ten onrechte.

De mobilisatie heeft dat bewezen.

En wil men zulks aan de buitengewone omstandigheden toeschrijven, dan nog herhaal ik: ten onrechte!

Immers zelfs thans bestaat er toewijding. Ik zeg: zelfs thans, omdat de toewijding bestaat, *ondanks* het systeem. *ondanks* een tekort aan waardeering en tegemoetkoming tegenover het verlofskader.

Kan dit gebrek aan waardeering duidelijker blijken dan uit het stellen van de voorwaarde: „*Vrij van militairen dienst*” door vele werkgevers; uit het feit, dat, volgens het orgaan der verlofsofficieren, zelfs voor openbare betrekkingen een voorkeur daaraan verbonden wordt?

Het systeem belemmert het ontstaan van toewijding in plaats van deze aan te kweeken.

Ik wijs b.v. op de onvoldoende regeling der bevordering, waardoor de ambitieuze verlofsofficieren te laat of niet de rangen bereiken, die zij in oorlogstijd bekleeden, waardoor voor velen de overeenstemming tusschen militaire en burgerpositie verloren gaat. Het lijdt daarin mee met het beroepskorps.

Maar het beroepskorps moet wel berusten; bij het verlofskorps wreekt de slechte regeling zich ook uiterlijk waarneembaar in de resultaten.

Vraagt den verlofsofficier naar zijn compagnie. Hij zal U antwoorden, dat hij haar niet kent, nooit gezien heeft en nooit zal zien vóór hij er mee te veldje moet trekken. Zij is in het algemeen voor hem slechts een nummer. Hoe kan men van den verlofsofficier belangstelling voor dat nummer verwachten?

Ik wijs op het ontbreken van een opvoeding van de aanvoerders voor hun taak, die zij nog wel moeten vervullen, bij nieuw op te richten eenheden. Bij herhalingsoefeningen zegt men dan tot de verlofsaanvoerders, die men verzuimde tot hun taak op te voeden: nu moet gij het kennen; gij zijt verantwoordelijk voor den goeden gang van zaken!

Hoe kan men verwachten, dat de verlofsaanvoerder met lust en ijver, met zelfvertrouwen onder zulke voorwaarden zijn taak bij herhalingsoefeningen, bij mobilisatie zal aangaarden?

Mag men aannemen, dat de Nederlandsche ouders bereidwillig hun zoon afstaan voor zoo'n taak, hem met genoegen zien gaan om werk te doen, waarvoor hij niet opgewassen is en dan nog bij compagnieën, die zelf eerst nog tot compagnieën gevormd moeten worden?

Ik wijs op de veranderlijkheid, de uitgebreidheid van reglementen en voorschriften, waardoor de goedwillende verlofsofficier telkens weer voor een rijstebrij-berg gesteld wordt.

Ik wijs nogmaals op de oefeningen, waarbij het verlofskader slechts mag toekijken.

Waarom zouden de oefeningen niet zoo ingericht kunnen worden, dat iedereen er op gesteld is om er aan deel te nemen, in plaats van slechts met tegenzin aan dwang gevolg te geven? Als men om zich heen ziet, ontwaart men overal groepen der bevolking, die uit eigen beweging zich geven aan oefeningen in de buitenlucht. Ik noem de padvinderebeweging, toeristen- en kampeerelubs, de oefeningen van den landstorm, de oefenmarschen van den Bond voor Lichamelijke opvoeding.

Het leger moet zich hierbij weten aan te passen. Bij meerdaagsche oefentochten, oefeningen op kleine schaal, waarbij ieder man het doel kent en een taak heeft, zal men nimmer over gebrek aan ambitie te klagen hebben.

Als er maar een doel gesteld wordt, waarvoor allen zich kunnen interesseeren, dan verdwijnt op slag de grijze verveling, die al zooveel militaire oefeningen bedorven heeft, die al zooveel inspanning en zweetdruppels nutteloos verloren deed gaan *en die dikwijls de hoofdoorzaak is van tegenzin.*

Men zende de oefeningseenheden onder haar verlofskader — hoogstens met een enkelen beroepsman als vraagbaak — zelfstandig eenige dagen er op uit met kleine opdrachten.

Men kan dat „aardigheden” noemen, maar voor zulke

aardigheden komen b.v. bij de vrijwillige landstormkorpsen de vrijwilligers uit eigen beweging van heinde en ver bijeen.

Ik roer dit onderwerp aan, mede omdat daarin een factor van beteekenis ligt voor de opkomst van officieren bij de oefeningen van hun eigen compagnie. De verplichting om onder de wapenen te komen, blijft altijd een last, maar de tegenzin zal verminderen, als de officieren bij de herhalingsoefeningen hun eigen compagnie terugvinden en deze weer wat verder kunnen brengen. De verlofskapitein zal natuurlijk zijn verplichten tijd bij de opleiding van zijn compagnie onder de wapenen komen. Overigens moet men vertrouwen in zijn belangstelling in zijn compagnie.

Men stelle hem in de gelegenheid om te komen, telkens wanneer hij kan, b.v. bij bijzondere oefeningen, oefentochten.

Het verkrijgen van het radicaal voor den Hoofdofficiersrang kan daarmee verband houden en aanmoedigend werken.

Aldus handelend, zal het legerbestuur zich niet behoeven te beklagen over het verlofskader en kan het zeker zijn van diensttoewijding.

Maar het zal zelf daartoe moeten meewerken, in het nieuwe stelsel, zoo goed als in het bestaande.

Hiermee stap ik af van den gang van zaken in vreedestijd, om nader te beschouwen de oorlogsen Cadreering, waarover stelling V spreekt.

V. In de oorlogsen Cadreering moet worden voorzien met verlofskader en het voor den vredesdienst noodige beroepskader.

De rangindeeling, opleiding en bevordering van beroeps- en verlofskader moeten er op gericht zijn om een ieder bijtijds zijn plaats in de oorlogsen Cadreering te doen bereiken.

Het eerste deel is officiëel aanvaard in de M. v. A.

Er ontbreekt nog aan, dat het stelsel de toepassing moet mogelijk maken.

Zooals bekend is, kan reeds thans het beroepskader geen

rol van beteekenis meer vervullen voor de lagere aanvoering.

Gedurende eenigen tijd heeft men zich tevreden gesteld met het denkbeeld, dat één man beroepskader per compagnie voldoende zou kunnen zijn om het verlofskader bij te staan.

De ondeugdelijkheid van deze fictie is sedert de jongste herhalingsoefeningen algemeen erkend.

Aanvulling met beroepskader kan geen hulp brengen.

Ik heb reeds in een vorige vergadering uiteen gezet, hoe uit de onvoldoende encadreering bij de herhalingsoefeningen volgt, dat beroepskader bij mobilisatie den toestand nooit zal kunnen redden.

Eerst een tienvoudige uitbreiding van dat kader zou voor het gemobiliseerde leger voldoende verbetering kunnen geven. Daaraan valt echter niet te denken.

De oorlogsencadreering staat en valt met het gehalte van het verlofskader.

De vraag is dus: hoe komen wij aan het verlofskader voor die oorlogsencadreering.

Voor de eerste opleiding van het verlofskader verwijs ik naar het voorafgaande.

Na aan de instructie van de lichter te hebben meegewerkt, komt het verlofskader met de compagnie, waartoe het behoort, onder de wapenen voor herhalingsoefeningen.

Na zes jaar gaat de compagnie over bij het reserve-regiment en kan de verlofsluitenant dus niet meer met de eigen compagnie onder de wapenen komen.

Voor zijn practische opleiding tot kapitein kan hij echter in het tijdperk der compagniesoefeningen bij een infanterie-school onder de wapenen geroepen worden om het radicaal voor C. C. te behalen.

Hij blijft echter tot zijn oorspronkelijke compagnie behoren minstens tot deze uit het reserve-regiment wordt afgevoerd — dus minstens gedurende twaalf jaar.

Bij bevordering tot kapitein gaat hij over bij een nieuwe in opleiding genomen compagnie, leidt daarbij zooveel mogelijk althans de compagniesoefeningen en komt met

dezelfde compagnie voor herhalingsoefeningen onder de wapenen.

Hierbij moet op reserve-compagniescommandanten gerekend worden, zoodat er verschot is waaruit de hoofd-officieren kunnen worden opgeleid en benoemd.

De theoretische voortgezette opleiding van de verlofs-officieren is op zichzelf een uitgebreid onderwerp. Ik kan er hier niet diep op ingaan.

De opmerking moge geoorloofd zijn, dat men er nog niet in geslaagd is om een geregeld voortschrijdende opleiding te regelen. De wintercursussen lijden onder gebrek aan orde en methode.

De leerstof zou voor iederen rang en functie in een beknopt handboek verzameld moeten worden met duidelijke schema's en omschrijvingen van de taak, plichten en rechten.

Stelt men zich een ideaal verlofs-commandant voor oogen, dan zal deze moeten trachten voor zich zelf een dergelijk handboek samen te stellen uit den berg van reglementen, voorschriften en wetten en uit de bij cursussen en oefeningen opgedane wetenschap en ervaring, en dit telkens moeten bijwerken.

Zelfs deze ideaal-commandant kan daarin met den besten wil en ijver en met opoffering van zeer veel tijd nog maar onvoldoende slagen.

Van de meesten mag men dien omvangrijken arbeid niet verwachten en niet verlangen.

Veel rationeeler is, dat het legerbestuur zelf geschikte beroepsofficieren hiervoor aan het werk zet met tijdelijke vrijstelling van alle andere diensten. Dat geeft vooreerst enorme arbeidsbesparing en schenkt den verlofs-officieren althans de mogelijkheid om zich in korten tijd op de hoogte te stellen van hun taak.

Om cursussen te doen slagen is sterke differentieering in de leerlingen noodig — wat bijna onuitvoerbaar is wegens de noodzakelijke localiseering dier cursussen. Uit dat oogpunt is bij schriftelijke cursussen doelmatiger regeling mogelijk, terwijl deze ook minder te lijden hebben van stoornissen door verhindering van leerlingen.

Om de belangstelling aan te moedigen zal het overweging verdienen om officieel gelegenheid te geven tot het behalen van het radicaal voor den hoogereren rang en daaraan een geldelijke belooning te verbinden.

Bovendien is het noodig maatregelen te nemen, waardoor het bereiken van de hogere rangen binnen behoorlijken tijd mogelijk wordt.

Dit is thans onmogelijk tot groot nadeel van den geest in het geheele officierskorps.

De oorzaak daarvan ligt vooral in de rangindeeling van het beroepskorps.

Deze is in hoofdzaak aangepast aan de behoefte voor vreedestijd.

Er bestaat echter een groote tegenstelling tusschen de vredes- en oorlogsbehoefte, wat betreft de rangen van het beroepskader.

Het beroepskorps moet in vreedestijd in de voornaamste plaats kader geven voor betrekkelijk ondergeschikt werk — in oorlogstijd daarentegen voor de hogere leiding, hooge commando's en staven. Met eenige overdrijving zou men kunnen zeggen: er is voor vreedestijd vooral behoefte aan luitenants en kapiteins, voor oorlogstijd aan stafofficieren, kolonels en generaals.

Daaruit volgt, dat *naarmate de taak van het beroepskorps in vreedestijd meer beteekent en de rangindeeling zich daarbij aanpast, dat beroepskorps beter geschikt is om zijn plaats in de oorlogsencadreering in te nemen.*

Uit dat oogpunt is het dan ook voor de oorlogsencadreering een groot voordeel, dat in het nieuwe stelsel het beroepskorps in vreedestijd op een hooger plan komt.

Het beroepskader is, zooals hiervoren reeds werd opgemerkt, niet meer de recruten-instructeur maar de opleider van oorlogseenheden met commandant en kader inbegrepen.

Daardoor kan zijn rangindeeling hooger zijn, meer in overeenstemming met de oorlogsbehoefte.

Daardoor wordt tevens vermeden, dat de rangindeeling van het beroepskader de bevordering van het verlofskader te veel remt.

De nadeelige invloed van de trage bevordering op het verlofskorps werd reeds ter sprake gebracht.

Gelijk het beroepskader wordt het verlofskader daardoor ontmoedigd teleurgesteld en ontevreden. Maar terwijl het beroepskorps wel gedwongen is om te blijven en te trachten „bonne mine à mauvais jeu” te maken, is het verlofskader in de gelegenheid er de brui aan te geven.

Het nieuwe stelsel geeft gelegenheid daarin verbetering te brengen.

Het verdient hierbij de aandacht, dat het laag houden van het kader een zuinigheid is die de wijsheid bedriegt.

Ondanks de beknibbeling op bezoldiging is toch een beroepsmilitair door tractement en pensioen een ambtenaar van portuur geworden, wiens handhaving alleen door een behoorlijk rendement gewettigd kan zijn.

Dat rendement wordt alleen verkregen, wanneer de beroepsmilitair in vreedestijd werk levert, dat in evenredigheid is met de aan zijn opleiding en vorming bestede zorg en kosten, en deze ook in oorlogstijd ten volle tot hun recht komen.

Het kan niet aan dat kader geweten worden, wanneer zijn werklust en -capaciteit onvoldoende voordeel opleveren. Er wordt thans onvoldoende partij getrokken van de arbeidskrachten.

Ook in het stelsel van de M. v. A. blijven er verschillende opleidingen, die doelmatiger geregeld kunnen worden door concentratie.

Om tot een waarlijk economisch gebruik van krachten te komen, is noodig om het werk, dat door verlofskader kan worden verricht, aan dat kader op te dragen en de taak van het beroepskorps op een hooger plan te brengen met vermindering van zijn sterkte.

Voor de oorlogsencadreering moet in aanmerking genomen worden, dat een beroepsmilitair, die in de massa van verlofsaanvoerders verloren gaat, zijn rendement niet meer ten volle oplevert.

Men moet de plaatsing van beroepsmilitairen in de oorlogsencadreering zorgvuldig bepalen naar rato a.h.w. van

hun gekapitaliseerde waarde. Opleiding en rangindeeling moeten dit mogelijk maken.

Om hen in de oorlogscadreering op hun plaats te kunnen brengen, zal men in beginsel ieder beroepsfficier een soort krijgsschoolcursus moeten doen volgen, in verkorten vorm.

Voor een goede oorlogscadreering is zoowel een hogere rangindeeling, als een meer methodische opleiding noodig.

Het nieuwe stelsel staat daartegen in geen enkel opzicht in den weg, maakt in tegendeel de uitvoering beter mogelijk dan het bestaande.

Ik meen, dat hiermee de vijfde stelling voldoende is toegelicht en zal nu nog enkele woorden zeggen over de uitvoering.

VI. Toepassing van de vierde en vijfde stelling leidt tot inkrimping van het beroepskader.

De uitvoering zal slechts geleidelijk en met inachtneming van de t.a. van het verlofskader verkregen resultaten tot stand kunnen worden gebracht.

Het eerste deel van deze stelling is de conclusie van hetgeen onder IV en V werd betoogd en vindt daar zijn verdediging.

In deze voordracht is uitgangspunt, dat er *verbetering in de encadreering* noodig is. Over de behoefte aan die verbetering is hier, veronderstel ik, geen verschil van meening.

Het zou echter een dwaasheid zijn om die verbetering te verwachten enkel en alleen van het naar huis zenden van beroepskader. Het tegendeel is waar.

Verbetering in de opleiding van het verlofskader behoort aan de inkrimping van het beroepskader vooraf te gaan.

Die verbetering is tot dusver niet tot stand gebracht, zelfs niet in uitzicht gekomen.

Dit laatste is te meer te betreuren, omdat de toestand, zooals deze zich afteekent, op den duur niet te handhaven schijnt.

In de thans aanvaarde oplossing ligt een volgende inkrimping reeds besloten.

Als de motieven van de M. v. A. aanvaard worden, is tegen die verdere inkrimping ook geen rem: het af te danken kader blijft toch ter beschikking, zegt de M. v. A.

Welnu, waarom zou men dan niet verder gaan?

Er mag niet meer beroepskader in dienst blijven dan voor het vervullen van den vredesdienst noodig is, zegt de M. v. A. elders.

Is het dan houdbaar, zal men vragen, om gedurende een tijd van het jaar regimenten in dienst te hebben, die bijna uitsluitend uit beroepskader bestaan? Zal het houdbaar blijken om een Regimentscommandant te handhaven boven één hoofdinstructeur, die op zijn beurt toezicht houdt op de opleiding van personeel van één of twee kleine compagnieën?

De motieven van de M. v. A. zijn juist. *Maar zij gelden voor het te bereiken doel!*

De opleiding van het verlofskader moet eerst de toepassing mogelijk maken.

Verliest men dat uit het oog, dan kan men nog wel verder gaan.

De thans voorgestelde kleine afdanking is daarom maar een tijdelijk hulpmiddel. Zij geeft wellicht maar voor een jaar uitkomst. Zij zal onvermijdelijk op den duur door nieuwe afdankingen gevolgd worden.

Dit nu is het groote gevaar.

Daarmee komt de inkrimping evenzeer tot stand, als door een volledige herziening van het stelsel. Zij brengt dezelfde bezwaren, maar zonder dat zij gerechtvaardigd is door de verbeterde opleiding van het verlofskader en zonder dat er gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden, om de inkrimping te doen gelden als compensatie voor noodige verbeteringen.

De inkrimping moet uit een veranderd stelsel van legerforming voortkomen.

Het is in alle opzichten te betreuren, indien bij het verkeerde einde begonnen wordt. Zelfs voor het personeel.

Want er is, zooals ik reeds aangegeven heb, reden om, wanneer tot een veranderd stelsel van legeropleiding besloten wordt, toch met de inkrimping rustig te werk te gaan. Het verschil tussehen wachtgeld en tractement is betrekkelijk gering, zoodat het in den overgangstijd noodige werk daarmee niet duur betaald wordt.

Dit geeft ook gelegenheid om zooveel mogelijk rekening te houden met de persoonlijke belangen. Er zal getracht moeten worden de inkrimping tot stand te brengen zonder schokken, n.l. door natuurlijk verloop, bevordering van vrijwillige dienstverlating, overgang in andere openbare betrekkingen.

Uit dat oogpunt is het een gelukkige omstandigheid, dat voor den overgang veel werk noodig is. Want her is natuurlijk niet de bedoeling, om het stelsel al dadelijk bij den opzet te verwateren, door meer dan overvloedig beroepskader bij de instructie te gaan indeelen.

Bij een volledig reorganisatieplan zal nog het best met de belangen van het beroepspersoneel rekening gehouden kunnen worden.

Hoe men den overgang ook regelt, in geen geval zal op slag een reusachtige bezuiniging worden verkregen.

Dat is met geen enkele stelselverandering te bereiken. Zelfs een ontwapeningsplan is daartoe niet bij machte, omdat het grootste deel van de bezuiniging niet anders dan van het beroepspersoneel kán komen.

Er is dus geen reden om een plotselinge daling van de oorlogsbegrooting met tientallen millioenen te verwachten.

Maar wel is het mogelijk om met een reorganisatieplan te komen, dat op den duur een krachtige bezuiniging in uitzicht stelt, en daarom aanvaard wordt, al komt er niet aanstonds besparing, ja zelfs gedurende korten tijd een kleine uitbreiding, om den overgang mogelijk te maken.

Zulk een reorganisatieplan kan niet tot stand komen zonder overleg van Regeering en Volksvertegenwoordiging, waarbij overeenstemming moet worden bereikt zoowel omtrent de beginselen dier reorganisatie als omtrent de voorwaarden, die voor de vervulling noodig zijn.

Hierop doelt de zevende stelling:

VII. De door inkrimping van het beroepskader te bereiken bezuiniging kan den weg vrij maken voor het verkrijgen van noodzakelijke verbeteringen, en het leger buiten de sfeer der jaarlijksche bekniibelingen brengen.

Er zijn in deze stelling grootheden verwerkt, die uiteraard bij een bespreking van beginselen bezwaarlijk onder cijfers gebracht kunnen worden.

In de eerste plaats geldt dit voor de te bereiken bezuiniging.

In algemeenem zin kan men zeggen, dat wanneer het bij den troep ingedeelde beroepskader ongeveer tot de helft wordt verminderd, de helft op tractementen en pensioenen kan worden bespaard.

Daarmee zou men naar schatting op den duur tot een besparing van ongeveer tien millioen gulden komen, die wellicht nog kan stijgen na den overgangstijd.

Dat dit geen al te hooge schatting is, volgt eenigermate uit de raming, die Minister van Dijk door zijn Departement heeft laten opmaken van het bedrag, waarmee de oorlogsbegrooting met inbegrip van pensioenen en wachtgelden op den duur zou verminderen, indien de door het Standaardstelsel aangegeven beperkingen *voor de helft* werden doorgevoerd, d. w. z. ongeveer de vermindering, die hier is toegepast.

De uitkomst werd door Minister van Dijk in de M. v. A. 1925 geschat op ongeveer *f* 16 millioen. Het Standaardstelsel omvatte meer. Maar voor Oorlog was bezuiniging op het beroepskader verreweg de voornaamste bron.

Ook op andere wijze komt men tot dezelfde raming.

In de M. v. A. worden de kosten van het beroepspersoneel gesteld op ongeveer *f* 20 millioen. Rekent men met Minister van Dijk bij de zoeven bedoelde raming de pensioenen op 60 % van de bezoldiging, dan hoort bij die *f* 20 millioen nog *f* 12 millioen voor pensioenen, totaal *f* 32 millioen. Indien dus de inkrimping voorloopig beperkt blijft tot één derde van al het personeel, wordt daarmee een uitzicht geopend op besparing van *f* 10 millioen.

Van deze besparing gaat wel weer wat af. In de eerste plaats voor de verbeterde opleiding van het verlofskader.

Dit was trouwens ook de bedoeling. De grootte van die vermindering stelle men zich echter niet overdreven voor.

Voor de Verlofs-officiëren wordt geen uitbreiding van verplichtingen, hoogstens verschuiving beoogd.

Voor Verlofs-onderofficiëren is de verlenging van den eersten oefentijd met een paar maanden gewenscht. Zelfs als deze bereikt wordt, zijn de kosten daarvan betrekkelijk gering.

Verder zal een deel van de bezuiniging strekken om de verbetering van de bewapening te versnellen.

In deze verbeteringen en in de bezuiniging moet de doelmatigheid van het stelsel tot uiting komen.

Dit is van belang; ook *omdat alléén een hooge graad van doelmatigheid het leger buiten de sfeer van beknibbeling zal kunnen — en mōgen brengen!*

M. d. V. Met het oog op het debat, dat nog te verwachten is, zou ik hiermee de toelichting mijner stellingen voorloopig willen eindigen.

Ik begrijp ten volle, dat een oplossing van het militaire vraagstuk, waarbij het leger weer een groot deel van het beroepskader zou moeten opofferen aan het beroepskader zelf niet aangenaam in de ooren klinkt.

Mijn voordracht geeft geen enkelen grond voor de meening, dat de helft van het beroepskader thans niets te doen zou hebben.

Ik wil dat hier, zij het ten overvloede, nadrukkelijk constateeren.

Het is allerminst de strekking van deze voordracht om het beroepskader in discrediet te brengen en zijn werklust en prestaties in ongunstig licht te stellen.

Maar het verdient toch zeker de aandacht, dat de tegenwoordige toestand in geen geval houdbaar is.

Het is niet de vraag: inkrimpen of niet.

De inkrimping is al jaren geleden begonnen en zal in ieder geval voortgezet worden.

Het vraagstuk, dat thans de aandacht vraagt, is daarom

in de eerste plaats: hoe en naar welke methode die inkriming moet worden geleid; hoe zij moet worden mogelijk gemaakt, voorbereid en hoe zij dienstbaar kan worden aan het bereiken van verbeteringen.

Wie de oogen niet sluit voor hetgeen rondom ons gebeurt, zal erkennen, dat het leger jaarlijks aan afkappingen en beknibbelingen is blootgesteld, dat de toestand telken jare slechter wordt, alle gevoel van zekerheid, van doelbewust streven verdwijnt en het leger achteruit gaat.

Hoe zal men aan dat vernietigingsproces een einde maken, zonder een stelsel, dat een redelijke kans geeft om aan de tegen elkaar indruischende eischen te beantwoorden, zonder het openen van een perspectief, dat een einde maakt aan de beknibbelingen?

Omdat ik zoo diep ben overtuigd van de behoefte aan zulk een stelsel, heb ik getracht mijn denkbeelden omtrent de richting, waarin dat te vinden is, hier mee te deelen.

Ik beeld mij daarbij geenszins in de moeilijkheden, die de uitvoering van een dergelijke oplossing zal ontmoeten, op slag te kunnen overwinnen.

Voor zulk een arbeid is het geheele raderwerk van het legerbestuur: departement, staven, inspecties, enz, noodig.

Het zou nutteloos en zelfs niet wenschelijk zijn om te pogen zulk een arbeid alléén op papier uit te werken.

De eenling kan niet anders doen, dan door het verkon-digen van beginselen mee te werken om de oplossing in goede richting te brengen.

Daarbij heb ik vooral het mijne willen bijdragen om de overtuiging te verbreiden, *dat er wat gebeuren moet!*

Er is nood-toestand!

Het gaat niet om een of andere verbetering, die desnoods wel wachten kan. De beteekenis van dit vraagstuk is in zijn diepste wezen de weerbaarheid van ons land.

Veel meer dan in de hier voorgedragen oplossing ligt daarom de beteekenis van deze voordracht *in het onderwerp zelf.*

Dat onderwerp is: verhooging van de weerbaarheid. Een onderwerp, waaraan de meesten onzer hun leven verbonden hebben.

Gij moogt daarom mijn oplossing afkeuren en mij zelf veroordeelen.

Maar één stelling is er nog, die ik niet deed afdrukken, omdat zij naar mijn meening geen onderwerp van debat oplevert. Een stelling, waarmee ik mijn voordracht zou willen besluiten.

Die stelling is: dat er behoefte, ja dwingende noodzaak bestaat om tot verbetering te geraken, dat wij allen, naar de mate onzer krachten ons daaraan moeten geven en dat het doelloos en nutteloos is om boos te kijken naar wie een oplossing aan de hand trachten te doen.

Als deze vergadering er toe kan bijdragen om dat inzicht te verbreiden, zal er voor mij reden bestaan om met voldoening op mijn voordracht terug te zien.

Ik heb gezegd.

STELLINGEN.

1. Erkenning van de noodzakelijkheid eener goed voorbereide landsverdediging is niet te vereenigen met berusting in een onbevredigenden toestand van de weermacht.

2. De toestand der landmacht is onbevredigend.

3. Bij het streven naar verbetering moet rekening gehouden worden met de tegenwoordige legersterkte en met de noodzakelijkheid om geleidelijk tot bezuiniging te geraken.

4. De legeropleidingen en herhalingsoefeningen moeten in de eerste plaats gericht zijn op het vormen van stevig samenhangende compagnieën e.d., op oorlogssterkte, volledig geëncadreerd met het vast daarbij behoorend en voor zijn taak berekend verlofskader.

De eerste oefening der lichtingen worde daartoe geconcentreerd in compagnieën, e.d. op oorlogssterkte (met surplus voor het verloop), waarin het verlofskader zijn eigen manschappen opleidt en ook overigens de functies verricht, waarvoor het in oorlogstijd bestemd is — een en ander onder leiding en bijstand van het strikt noodige beroepskader.

Voor de vóóropleiding van het verlofskader moet voldoende tijd beschikbaar zijn.

5. In de oorlogsencadreering moet voorzien worden met verlofskader en het voor den vredesdienst noodige beroepskader.

De rangindeeling, opleiding en bevordering van beroeps- en verlofskader moeten er op gericht zijn om een ieder bijtijds zijn plaats in de oorlogsencadreering te doen bereiken.

6. Toepassing van de 4e en 5e stelling leidt tot inkrimping van het beroepskader.

De uitvoering zal slechts geleidelijk en met in acht-neming van de t. a. van het verlofskader verkregen resultaten tot stand kunnen worden gebracht.

7. De door inkrimping van het beroepskader te bereiken bezuiniging kan den weg vrijmaken voor het verkrijgen van noodzakelijke verbeteringen, en het leger buiten de sfeer der jaarlijksche beknibbelingen brengen.

De VOORZITTER. Mijne Heeren. Voorloopig reeds, Overste DONK, breng ik U mijn hartelijken dank voor hetgeen U in het midden hebt gebracht.

Ik deel aan de vergadering mede, dat zijn uitgebracht 102 geldige stemmen, waarvan de kolonel VAN MUNNEKREDE 82, de heer MARINISSEN 84 stemmen verkregen heeft.

De Kolonel VAN MUNNEKREDE, ter vergadering aanwezig, verklaart de benoeming gaarne te zullen aanvaarden en neemt op uitnodiging van den Voorzitter aan de Bestuurs-tafel plaats.

Den heer MARINISSEN zal zijne verkiezing worden medegedeeld. 1)

Het Bestuur heeft den heer VAN MUNNEKREDE gekozen tot Onder-Voorzitter.

Ik dank de heeren KRULS en DYXHOORN, die wel als stem-opnemers hebben willen optreden en geef thans het woord

1) De heer MARINISSEN heeft inmiddels zijne benoeming aanvaard.

aan den Kapitein van den Generalen Staf L. C. PREY, die door het Bestuur als eerste debater is uitgenoodigd geworden.

De heer PREY. Mijnheer de Voorzitter. Het onderwerp, waarover hedenavond zou worden gesproken en naar aanleiding waarvan het Bestuur mij uitnoodigde als debater in de eerste plaats het woord te voeren, luidt: „Verbetering van de landmacht door overgang tot een ander stelsel van legering met een kleinere kern van beroepskader”. Het is de gedachte, die bij het debat op de Vergadering van 15 October j.l. ook reeds door Overste DONK is geuit en die hierop neerkwam, dat verbetering van de weermacht, bij behoud van hare sterkte, moet worden verkregen door het verlofskader te belasten met de opleiding der dienstplichtigen, waardoor geleidelijke inkrimping van beroepskader mogelijk wordt.

Het is ook dezelfde gedachte, die destijds den *Ontwerper van het Standaardstelsel* geleid heeft bij het samenstellen van de brochure, getiteld: Dertig millioen bezuiniging.

Toen ik evenwel de stellingen van den Inleider doorlas, ontmoette ik toch eenig *verschil*.

Wel treft men daarin weer aan, dat de verbetering moet worden gezocht o.a. door aan het verlofskader in handen te geven de opleiding der dienstplichtigen, doch onder leiding en bijstand van het *strikt noodige* beroepskader. De ontwerper van het Standaardstelsel sprak zich *meer positief* uit en wenschte al dadelijk inkrimping tot $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{4}$ van de sterkte.

Maar van nog meer belang is, hetgeen in de 6e stelling staat, n.l. dat de uitvoering t.w. de inkrimping van het beroepskader *slechts geleidelijk en met inachtneming van de ten aanzien van het verlofskader verkregen resultaten* tot stand zal kunnen worden gebracht.

De vermindering wordt dus afhankelijk gesteld van de te verkrijgen resultaten.

Logisch zou daaruit volgen, dat — indien de resultaten niet van bevredigenden aard zullen zijn — tot vermindering niet zal worden overgegaan.

Dit is voorzichtig.

Het ziet er uit alsof slechts een *proefneming* wordt bedoeld.

Toch wijst het eerste gedeelte van stelling 6 erop, dat de Inleider van het slagen van de proef reeds tevoren overtuigd is.

Ik ben integendeel van meening, dat vermindering van beroepskader de geoefendheid van onze, in de latere jaren toch al zoo zwaar beproefde infanterie zeer zal schaden en stem ook niet in met verschillende overwegingen, in de stellingen tot uitdrukking gekomen en die aanleiding hebben gegeven een verandering van stelsel te propageeren.

De Inleider heeft in de Vergadering van 15 October en ook nu weer te kennen gegeven, dat elke Minister van Oorlog zal komen te staan voor het vraagstuk, hoe *de begroting van Oorlog naar beneden* zal kunnen worden gebracht. Daaraan zal hij niet kunnen ontkomen en aangezien er reeds zooveel op de weermacht *is* bezuinigd en kleine posten — gesteld al dat zij nog zouden kunnen worden gevonden — niet meer zullen kunnen baten, zal de bezuiniging moeten worden gevonden in reorganisatie, waarbij dan als *het object zal moeten worden gekozen het beroepskader*, aangezien dit een zóó groot deel van het oorlogsbudget opeischt.

In stelling 7 wordt dan ook gezegd, dat de door inkrimping van het beroepskader te bereiken bezuiniging den weg kan vrijmaken voor het verkrijgen van de noodzakelijke verbeteringen en het leger zal kunnen brengen buiten de sfeer der jaarlijksche beknibbelingen.

Naar mijn meening geeft de *parlementaire geschiedenis der defensie* geenerlei aanleiding te verwachten, dat men door een forsche bezuiniging aan te brengen, „Oorlog” zal beveiligen tegen een jaarlijks terugkeerende beknibbeling.

Ook de *programma's onzer politieke partijen* geven geen aanleiding er gerust op te zijn, dat zelfs een bezuiniging van den omvang, als de Standaard inluidde, sommige dezer partijen zou kunnen bewegen in den vervolge „er het zwijgen maar toe te doen.

Zij, die dat meenen, zullen bedrogen uitkomen.

Onder gewone omstandigheden, ik bedoel hiermede, zoo-

lang er geen gevaar dreigt zijn de begrotingen van Oorlog en Marine altijd geweest en zullen zij altijd blijven het doelwit voor aanvallen van velerlei soort politici.

Is er dan geen aanleiding om critiek uit te oefenen op het eindbedrag, dan zal deze gericht worden tegen de sterkte, den duur van den dienstplicht, dien van den oefenplicht, het aantal herhalingsoefeningen of wat dan ook.

Maar gesteld al, dat hierin eensklaps verandering zou komen, dan zou ik mij toch met de *werkwijze* niet kunnen vereenigen. Het standpunt doet mij denken aan dat van één der voormannen van de Vrijzinnig-Democratische Partij, die gedurende korten tijd propaganda heeft gemaakt voor: „een vaste, lage limiet voor de defensie”. Naar ik mij meen te herinneren, was deze limiet gesteld op 30 millioen.

Dertig millioen was de defensie dezen Volksvertegenwoordiger waard.

Aan de deskundigen zou worden overgelaten te bepalen, wat hiervoor kon worden georganiseerd.

Dit standpunt is dus ook ten naastenbij dat van den Inleider: breng de begroting zóó ver omlaag, dat over het bedrag niet meer zal worden getwist en zie dan, wat ge daarvoor kunt maken.

Ik wil evenwel de vraag stellen of een Minister van Oorlog, die zich zijn verantwoordelijkheid bewust is, met dezen gedachtengang zal kunnen instemmen?

Naar mijn meening niet.

De vraag zal toch steeds primordiaal moeten blijven: „*Wat is onder de bestaande internationale verhoudingen noodig?*” en de Minister zal dan bij de verdediging van dit standpunt een meerderheid in de Volksvertegenwoordiging moeten vinden.

Het spreekt vanzelf, dat kleine schommelingen mogelijk zijn, maar de verzekering van de veiligheid moet toch richtsnoer blijven en niet het streven om de begroting „buiten de sfeer der jaarlijksche beknibbeling te brengen”.

Dit geldt niet alleen voor wat betreft de sterkte, de be wapening en de uitrusting, maar evenzeer voor de geoefendheid en de encadreering, omdat de beide laatste factoren in niet mindere mate de waarde van het leger bepalen.

Wij hebben op dit gebied *ervaring opgedaan in 1914* en de daarop volgende jaren van spanning. De weermacht van 1914 was, wat haar getalsterkte, geoefendheid en uitrusting aangaat, het product van de voortdurende beknibbelingen uit de voorafgegane tijdperken. Maar toen na de oorlogsjaren twijfel werd uitgesproken of zij — indien wij in den strijd zouden zijn betrokken — wel haar taak zou hebben kunnen vervullen, toen werd van de zijde van hen, die aan die beknibbeling voortdurend hadden medegewerkt, geroepen: „Ziet ge wel, de burgerlijke partijen hebben in hun „langdurig bewind geen kans gezien een weermacht te „organiseeren, die ons zou hebben kunnen beschermen!”

Zoo is het!

Als de nood aan den man komt, dan vraagt men *naar* de bezuiniging niet, maar dan eischt men weerbaarheid en dan wordt de verantwoordelijkheid gelegd op de schouders van hen, die met de organisatie, sterkte, uitrusting, enz. genoegen hebben genomen.

Het is bovendien de vraag of het wel bepaald onontbeerlijk moet worden geacht, dat van *onze* zijde wordt medege-deeld, dat op de weermacht belangrijk moet en kan worden bezuinigd.

Intusschen, de billijkheid gebiedt er gewag van te maken, dat *het stelsel, ontworpen door hen, die het beroepskader wenschen in te krimpen, zóódanig is, dat bij behoud der legersterkte een weermacht zal worden opgeleverd, die zelfs méér waarde zal hebben dan de bestaande.*

Het bevredigen van de politieke partijen, die ver doorgevoerde bezuiniging wenschen, is dus niet alléén doel. De ontwerpers zijn er bovendien zeker van, dat men voor minder geld zal krijgen betere waar.

Inderdaad voor ons Volk, met den bekenden handelsgeest, een verleidelijk aanbod! Het was vooral op grond van dit perspectief, dat ook het Standaardstelsel destijds zooveel opzien baarde.

En zoo luiden ook *de Stellingen van den Inleider*, dat de uitvoering zal opleveren:

1. bezuiniging als gevolg van de vermindering van het beroepskader, te vervangen door dienstplichtig kader, dat de opleiding der manschappen zal hebben te verzorgen en

2. verbeterde encadreering van het oorlogsleger, omdat het dienstplichtig kader, dat de lichte heeft opgeleid, met deze dienstplichtigen dezelfde herhalingsoefeningen zal vervullen, daarmede hetzelfde oorlogsonderdeel zal vormen, zoodat kader en manschappen elkaar door en door zullen kennen.

De bezuiniging.

Men kan uit den aard der zaak geen positief oordeel over de bezuiniging hebben, indien niet bekend is tot hoever de vermindering van beroepskader zal worden voortgezet en wat daarvoor in de plaats zal treden.

In de stellingen van den Inleider trof ik dit niet aan.

Het is evenwel van algemeene bekendheid, dat zelfs bij het Standaardstelsel *de verwachtingen te hoog gespannen zijn geweest*. Kort na het verschijnen der brochure gaf de Standaard, op Sinterklaasavond, wederom een serie artikelen — naar men zegt van de hand van Oud-Minister VAN DIJK, — waarin op zeer logische grondslagen werd voorge-rekend, dat de bezuiniging aanvankelijk hoogstens 4.5 mil-loen zal bedragen, welke bezuiniging zéér geleidelijk zal toenemen tot 9.5 millioen, maar dit bedrag niet zal over-schrijden.

„Het etiket: „30 millioen”, was dus meer opzienbarend, dan juist geweest.

Het ligt trouwens ook voor de hand, dat de *onmiddellijke bezuiniging niet zoo groot zal kunnen zijn*, omdat vermin-dering van beroepskader nog jarenlang de begroting be-zwaard met non-activiteits tractementen en wachtgelden, die slechts 25 à 30 % lager zijn dan de activiteits-tractementen.

De Standaard schijnt dat later ook te hebben ingezien.

En toen het blad tot de ontdekking kwam, toen... *is het roer ook meteen maar omgegooid*.

Niet lang geleden immers, in het nummer van 14 Mei 1926, kon men de volgende beschouwing lezen.

„Op dit punt toch hebben we ervaring. Minister VAN

„DIJK voerde reeds een groote reductie van het beroepskader „door (bij behoud van de legersterkte). En natuurlijk gaf „dit bezuiniging, maar slechts matig. Inimmers legenen, die „uit het leger traden, behielden eenige jaren 70 % van hun „salaris als wachtgeld en bleven derhalve groote uitgaven „vorderen.

„Dit nu is het zwakke punt in de huidige organisatie.

„Mocht toch, op een gegeven oogenblik een vermindering „van bewapening, (van legersterkte) mogelijk worden, dan „zal de besparingsvrucht daarvan *niet* zijn, wat men er wel „licht van verwacht, omdat men dan toch nog vele jaren „aan het beroepspersoneel, dat overcompleet wordt, de „wachtgelden moet uitbetalen.

„Zou er werkelijk een algemeene en gelijktijdige vermin- „dering van bewapening komen, dan zou het zeer te be- „treuren zijn, indien ons uitgavencijfer daarvan niet dade- „lijk de gunstige gevolgen ondervond.

„Indertijd is in ons blad van zeer deskundige zijde, in „een reeks van artikelen een stelsel ontwikkeld, dat onge- „twijfeld in de door ons voorgestane richting een oplossing „bood.

„Van andere, even deskundige zijde werd er toen echter „op gewezen, dat door dat stelsel aan de waarde der en- „cadreering wordt te kort gedaan. Hoewel we nog immer „gelooven, dat dit laatste bezwaar te ondervangen is. en dat „de vrees voor onvoldoende encadreering overdreven moet „worden genoemd, hebben we niet het minste bezwaar om „ons bij een andere oplossing neer te leggen, mits daarmede „ook verkregen worde, dat bij eventueele vermindering van „legersterkte de evenredige vermindering van kader ge- „sehiede zonder den nasleep van wachtgelden.”

Waar blijft nu de verbetering van het verlofskader?

Dit punt, waarover de Standaard zich bij voortduring zoo bezorgd toont en dat de voorstanders van het Standaardstelsel steeds vooropschuiven, wordt nu zonder slag of stoot losgelaten.

Elk ander stelsel is ook goed, mits het maar zóódanig zij,

dat het — bij een mogelijke vermindering van de weermacht — ook onmiddellijk de gelegenheid geeft, hiervan de geldelijke voordeelen te genieten.

Aan deze uitspraak van recenten datum ontleen ik het recht om te zeggen, dat het niet de geoefendheid van het leger is, die den Standaardmannen het meest aan 't hart gaat, maar wel het streven naar een lagere begrooting.

Het vraagstuk heeft een politieken kant. Men verlieze dit niet uit het oog!

Zooals de stellingen van den Inleider luiden, zal *het beeld in de naaste toekomst echter nog geheel anders zijn.* Volgens stelling 6 toch, zal de uitvoering slechts geleidelijk en met inachtneming van de ten aanzien van het verlofskader verkregen resultaten ten uitvoer kunnen worden gebracht.

Wanneer kunnen deze resultaten blijken?

Na één jaar nog niet, feitelijk eerst *na 3 jaren.* Immers dan eerst komen de stevig samenhangende, goed geoefende onderdeelen, zonder steun van beroepskader, voor herhalings-oefeningen op en dan eerst zal kunnen blijken of het verlofskader zich de eigenschappen heeft verworven, waarvan het gemis den Standaardmannen aanleiding gaf verandering van stelsel te propageeren.

Gedurende die jaren echter zal de bestaande vredes-organisatie, overeenkomstig stelling 6, gehandhaafd dienen te blijven. Het verlofskader zal evenwel al dien tijd een langeren eerste-oefeningstijd hebben te vervullen.

Het resultaat zal dus zijn, dat we, naast een belangrijke verzwareing van den oefenplicht van een zeker gedeelte van de dienstplichtige jongelingsschap, zullen krijgen een verhooging van de begrooting.

Is het daartoe nu de tijd?

Is het, om met Generaal TONNET te spreken, nu het oogenblik om Genève te beantwoorden met verhoogde lasten en een verhoogde begrooting?

Natuurlijk niet.

Maar wat zal dan het gevolg zijn?

Dat men gaat transigeeren, hetzij met de geoefendheid van het kader, dan wel door het beroepskader vóórtijdig heen te zenden.

Maar ook dan nog staat vast, dat nauwgezette uitvoering van stelling 6 van den Inleider, d.w.z. vermindering van het beroepskader al naar mate dat mogelijk zal blijken, ook in de verdere toekomst slechts matige bezuiniging zal kunnen opleveren.

En dan moet mij toch de vraag van het hart, of het wel verstandig is, terwijl men met grooter ernst, dan ooit in de wereldgeschiedenis heeft plaats gehad, het vraagstuk der ontwapening onderzoekt en tracht tot internationale samenwerking te komen;

waar het te voorzien is, dat indien men daarin slaagt (en de Standaardmannen houden daar rekening mede) een reorganisatie der weermachten niet zal kunnen uitblijven;

waar de dienstplichtwet van 1922 feitelijk nog niet eens heeft doorgewerkt en zelfs thans op het punt staat in één der grondslagen te worden gewijzigd;

of het dan wel verstandig is propaganda te maken voor een geheel nieuw stelsel, dat wederom jaren noodig heeft om door te werken, en dat de in al haar geledingen reeds zoo aangetaste, telkens en telkens weer beproefde weermacht opnieuw voor reorganiseerenden arbeid zal stellen en opnieuw onzekerheid zal brengen onder het personeel, dat nu nog slechts met een geest van gelatenheid zijn plicht doet?

Er is gezegd: laat het leger voorloopig met rust; er zijn reeds daarbuiten zooveel ontbindende krachten, die er op in werken.

Neen, zeggen de anderen; met rust krijgt men het niet beter.

Ik geloof, dat de laatsten ongelijk hebben. Ik geloof, dat zij het vraagstuk teveel berekenen met potlood en papier en er te weinig rekening mede houden, dat het leger een organisatie is van louter personeel. Of men slagen zal bij het zoeken naar een oplossing, zal geheel afhankelijk zijn van den geest onder en de toewijding van het personeel.

Wij weten, hoe het daarmede nu staat.

Hoe ter wereld zal het mogelijk zijn om in dit opzicht verbetering te verwachten, wanneer men dat personeel voortdurend blijft stellen voor veranderde regelingen, zwaardere verplichtingen en nieuwe beproevingen.

Rondweg gezegd acht ik, gelet op de scherpe aanvallen, die het weermachtsinstituut in de laatste jaren van de zijde van deelen des Volks heeft te doorstaan, het opnieuw ten onderste boven werpen van het stelsel, *een psychologische fout*.

2. *De verbeterde encadreering.*

Het is wel van algemeene bekendheid, dat een gedeelte van het dienstplichtige officierskader en een grooter deel van het dienstplichtige onderofficierskader in vrede-tijd niet voldoende overwicht blijkt te bezitten op de manschappen, waaronder dus het handhaven van de tucht lijdt. Voorts wordt door velen aangenomen, dat tot nu toe de taak van het genoemde kader teveel werd gericht op aanvoering en te weinig op *opleiding*, terwijl toch opleidingsarbeid van dit kader zal moeten worden geëischt, wanneer in het gemobiliseerde leger de depots zijn gevormd, waar beroepskader niet in voldoende mate aanwezig zal kunnen zijn.

Om hierin verbetering te krijgen, wordt dus voorgesteld aan het dienstplichtige kader bij de onbereden wapens geheel en bij de bereden artillerie met uitzondering van het rijkunstig deel, de opleiding der jonge dienstplichtigen toe te vertrouwen. Daarbij zal het worden ter zijde gestaan door het strikt noodige beroepskader.

De ontwerper van het Standaardstelsel meende oorspronkelijk, dat deze taak eerst aan het dienstplichtige kader zou kunnen worden toevertrouwd, *nadat het zijn eigen opleiding zou hebben voltooid*. En aangezien thans hiertoe een termijn van 12 onderscheidenlijk 9 maanden wordt noodig geacht, zal de doorvoering van den maatregel neerkomen op een verlenging van den eerste-oefeningstijd met $5\frac{1}{2}$ maand, zoodat de totale eerste-oefeningstijd zou bedragen $17\frac{1}{2}$ dan wel $14\frac{1}{2}$ maand.

De Standaard sprak dan ook van 15 à 18 maanden.

Nu heeft men met het stellen van dezen eisch, noodwendig aan een consequente doorvoering van het stelsel verbonden, later ietwat gegoocheld.

In de „*Nadere beschouwingen*”, die de ontwerper destijds

gaf, werd betoogd, dat de eerste-oefeningstijd voor den officier hoogstens 18 maanden zou duren en dat de ijverige dezen tijd tot 14 of 15 maanden zou kunnen inkorten, een verkorting, die naar de schrijver uitdrukkelijk verzekerde: „in zijn voordeel zou blijven!”

Voor de onderofficieren zou de eerste oefeningstijd 12½ maand kunnen duren. Later is men nog verder gegaan.

In de Standaard van 9-9-'26 wordt geschreven:

„De opleiding van de dienstplichtigen door het verlofskader kan tot stand komen, *zonder dat er één man verlofskader meer wordt opgeroepen of één dag langer wordt gediend dan thans noodig is.*”

Dat is weer een ander geluid.

De Inleider spreekt thans van: den noodigen tijd.

Thans duurt de theoretische opleiding van den officier en den onderofficier bij de infanterie 8½, onderscheidenlijk 7 maanden. Als men het tot nu toe noodig vond dezen eisch te stellen en de ervaring leert niet, dat hij te hoog moet worden genoemd, dan is er geen enkele reden om, als men het kader daarna in den troep wil brengen om de jonge lichte op te leiden, aan de theoretische bekwaamheden te kort te doen, door den opleidingstijd in te krimpen.

Wij zijn met onzen opleidingstijd van het dienstplichtige kader, vergeleken bij het buitenland, zeker niet aan den hoogen kant.

Op een verlenging van den eerste-oefeningstijd met 3 voor de officieren en 3½ voor de onderofficieren zal men dus minstens moeten rekenen. Nu is dit naar mijn meening — afgescheiden van de omstandigheid, dat ik niet geloof, dat de Volksvertegenwoordiging dien verzwaarden kaderplicht zal aanvaarden — *toch niet de weg om de grondslagen voor een betere kaderopleiding te leggen.*

Om de qualiteit van het verlofskader te verbeteren, zal men eerst dienen te zorgen, dat de dienstplichtigen graag tot dat kader wenschen te behooren. O.a. zal een *betere betaling* daar veel toe kunnen bijdragen.

Ik herinner mij nog, dat in den tijd toen een dienstplichtig sergeant het aanvangstractement ontving van een be-

roepssergeant, men scherpe selectie kon toepassen, omdat het aantal gegadigden grooter was dan het aantal plaatsen.

Maar het vergrooten van het verschil in eerste-oefeningstijd tusschen de gewone dienstplichtigen en hen, die voor het bekleeden van een rang worden aangewezen, zal tengevolge hebben, dat laatstgenoemden deze aanwijzing nog meer *als een ramp zullen beschouwen*.

Kan dit een middel zijn om op een goeden geest, op medewerking en inspanning te rekenen?

Ik geloof niet, dat de Inleider zich heeft gerealiseerd de *tegenwerking*, die er zelfs bij den thans bestaanden duur van den eerste-oefeningstijd bestaat bij hen, die voor kaderopleiding worden aangewezen, een tegenwerking, die zich uit in een pogen om aan deze aanwijzing te ontkomen dan wel in het op zóó uitgebreide schaal vragen van uitstel, dat de voorziening in de encadreering *een schier onoplosbaar vraagstuk* dreigt te worden.

Zelfs werd door de Commissie-WITTERT voorgesteld om voor hen, die niet voor het officiers-examen slagen, de verdere verplichtingen tot opkomst onder de wapenen even hoog te stellen als voor hen, die wel slagen, in verband met de toenemende neiging om aan het examen niet te voldoen.

Het klinkt wel aardig, in het bijzonder in het Parlement, om te zeggen:

„Wij hebben er niet het allerminste bezwaar tegen dien „last thans op te leggen aan de meer gegoede klassen der „bevolking, die op hun beurt uit de handen van Vader Staat „zoovele voordeelen ontvangen,“

maar ik ben bevreesd, dat de dienstplichtigen voor de voordeelen, die zij van dit Vadertje hebben ontvangen, niet dermate dankbaar zullen zijn, dat zij zich met opgeruimd gemoed aan de zwaardere verplichtingen zullen onderwerpen.

Door de talrijke verzoeken, die het Departement van Oorlog in de tijden, voorafgaande aan den aanvang der kaderopleiding bereiken, loopt als een roode draad de verzekering, dat als er 9 maanden moet worden gediend, de patroon de betrekking, die verzoeker heeft, door een ander zal moeten laten innemen. De betrokkene staat dus, nadat hij uit dienst

zal zijn getreden, opnieuw voor het in den tegenwoordigen tijd zoo hoogst moeilijke vraagstuk zich een positie te moeten veroveren.

Uit den aard der zaak kan op die verzoeken, bijzondere gevallen uitgezonderd, niet worden ingegaan en kan alleen de medewerking worden ingeroepen van overheidsbedrijven en particuliere werkgevers om de dienstplichtigen niet het slachtoffer te laten worden van het vervullen van een door den Staat opgelegden plicht.

Maar hoe zal dit worden, indien de dienstplicht met eenige maanden wordt verlengd en het jaar gaat overschrijden?

Voelt men niet, dat, in het bijzonder waar ons contingent, vergeleken, bij het totaal aantal ingeschrevenen, betrekkelijk klein en dus het aantal hunner, dat geenerlei last van den dienstplicht ondervindt, groot is, de tegenstelling des te feller wordt en dat het hier *een maatregel betreft, die diep in het Volksleven ingrijpt?*

Of wel het zal mogelijk zijn, dat men een uitweg kiest en gaat vóór-oefenen bij den vrijwilligen landstorm.

Afgescheiden van de vraag of wij dit uit militair oogpunt moeten wenschen, zal daar dan uit voortvloeien, dat het aantal voor-geoefende sergeanten¹⁾ nog zal toenemen en waar het een erkend feit is, dat zij in kwaliteit minder goed zijn, *zal het peil der encadreering dalen.*

Wij hebben geen ervaring opgedaan met dienstplichtig kader, dat zijn theoretische vorming geheel heeft voltooid en dan bij de jonge lichteing wordt tewerk gesteld om deze op te leiden.

Wel hebben wij ervaring opgedaan *met gebruik van dit kader bij de jonge lichteing*, maar *vóórdat de eigen opleiding* geheel was voltooid. Reeds in 1925 is deze methode toegepast bij de onderdeelen der IIe Divisie en in 1926 is dit geschied bij het geheele veldleger.

Het is toch wel van belang de resultaten hiervan nader te beschouwen.

¹⁾ Bedoeld zijn vóór-geoefende dienstplichtigen, aan wie 4 maanden verkorting van eerste-oefeningstijd wordt verleend.

De kaderadspiranten waren bij de opkomst van de lichting 2½ maand in dienst en werden toen, als korporaal, ploegsgewijs ingedeeld bij de schoolcompagnieën om de jonge dienstplichtigen op te leiden. Er bestond toen dus gelegenheid om hen gedurende den geheelen eerste-oefeningstijd der jonge lichting aan de instructie te laten deelnemen; hun eigen theoretisch-practische opleiding diende evenwel tusschen de bedrijven door te worden voortgezet en voltooid.

Ik heb omtrent de ervaringen, die met deze proefneming zijn opgedaan, bij troepenofficieren uit verschillende onderdeelen geïnformeerd.

Ik mag gerust zeggen, dat op enkele uitzonderingen na, *het oordeel zeer ongunstig is uitgevallen*.

De algemeene meening is, dat de geoefendheid van de jonge lichting onder de proefneming heeft geleden.

Men verwachtte dit, ook de voorstanders van het stelsel. Men praatte dit goed met het argument, dat als het dienstplichtig kader dan maar wat beter is geworden, het offer eener geringere geoefendheid van de jonge lichting den prijs wel waard is.

Naar mijn meening is dit populair uitgedrukt: *het eene gal stoppen met het maken van een ander!*

De eerste-oefeningstijd van de dienstplichtigen is reeds zóó kort en de geoefendheid — waar zóó lang op moet worden geteerd — zóó oppervlakkig, dat daaraan m.i. niet mag worden getornd.

Maar, alhoewel in de eerste maanden de kader-adspiranten inderdaad bij de instructie niet slecht voldeden, met de dienstplichtigen leerden omgaan, gingen deze resultaten in *de daaropvolgende periode, in die der groeps- en sectie-oefeningen geheel verloren* en het kostte aan het aanwezige beroepskader de grootste moeite om èn de kader-adspiranten leiding te geven èn de jonge lichting voor het verkeerd leeren van verschillende zaken te behoeden.

Dit is ook volkomen verklaarbaar, immers de eigen opleiding en de opleiding van den troep moeten hand aan hand gaan, de voorsprong van de kader-adspiranten in kennis is

niet groot genoeg meer, het overwicht verdwijnt, flinkheid en beslistheid maken plaats voor verlegenheid en aarzeling.

Het slotoordeel luidde dan ook, dat niet alleen de geoefendheid der jonge lichte achteruitging, maar ook die van de kader-adspiranten zelve, mede omdat de voortdurende onderbreking van hun eigen opleiding op het onderwijs uitermate belemmerend werkte.

Ter illustratie zou ik de ervaringen kunnen mededeelen van een aantal troepenofficieren, hoofdzakelijk afkomstig uit de IIe Divisie, waar ik meende nog het meest gunstige oordeel te zullen vernemen. Ik zal dit evenwel met het oog op den tijd achterwege moeten laten.

De proef heeft dus, zoals ik reeds zeide, aangetoond, dat er alleen in de eerste maanden winst viel te boeken; later ging deze te loor en kwam er verlies aan alle kanten.

Dit is al voldoende aanleiding om te zeggen: het stelsel is ondeugdelijk. Maar er moet nog op gewezen worden, *dat deze resultaten werden bereikt met het thans organiek nog aanwezige beroepskader.*

Nu zal men zeggen — en in de Standaard van 9-9-'26 werd dat ook gedaan — dat het stelsel dan toch bij *de scholen voor verlof-officieren* met succes wordt toegepast.

„Daar wordt,” zegt het blad, „de instructie gegeven door „verlofspersoneel onder leiding van beroepskader, gelijk „ook wij willen. Maar overigens waren de omstandigheden „ongunstiger dan in ons stelsel; de onderwijzers waren niet „van de één jaar oudere lichte, maar van dezelfde lich- „ting; hun eigen opleiding was niet juist voltooid, maar nog „niet voltooid en bovendien wisselden zij bij toerbeurt.”

„Niettemin slaagde de opleiding even goed als bij den troep.”

Het is van belang deze mededeeling te ontleden.

De instructie werd daar gegeven onder leiding van beroepskader.

Inderdaad.

Daartoe waren destijds bij één der scholen, tellende \pm 100 leerlingen en \pm 100 manschappen, aanwezig:

bij de compagnie leerlingen :	6 luitenants ; 3 sergeanten-majoor- instructeur ; 6 sergeanten ;
bij de compagnie manschappen :	1 kapitein ; 1 luitenant ; 4 sergeanten.

Alzoo tezamen (de compagniescommandanten niet inbegrepen) 20 leerkrachten voor \pm 200 man. Stelt men nu de voorjaarsploeg der infanterie met de voorgeoefenden per jaar op \pm 300 man per regiment, rekt men op \pm 80 kader-adspiranten, dan wordt de totale sterkte van leerlingen en manschappen tezamen per regiment \pm 380.

Naar verhouding zouden dus hierbij aanwezig moeten zijn: 38 onderwijskrachten.

Nu zal men de opmerking willen maken, dat de voorgeoefenden slechts gedurende korten tijd bij het regiment aanwezig zijn, maar zoodra zij er zijn, moet er toch op onderwijs-personeel kunnen worden gerekend. Bovendien is bij sommige regimenten het aantal voorgeoefenden zeer gering.

Houdt men er verder nog rekening mede, dat bij een regiment nog allerlei bijdiensten moeten worden verricht, die men bij een school voor opleiding van verlofsofficieren niet kent, dan blijkt wel, dat het thans organiek bij een regiment aanwezige beroepskader, naar verhouding, zeker niet talrijker is dan dat van de genoemde onderwijs-inrichting.

Verwijst dus de Standaard naar deze inrichtingen en doet hij een beroep op de daar behaalde resultaten, dan is het mij volkomen onverklaarbaar, dat terzelfdertijd de eisch kan worden gesteld, dat het beroepskader belangrijk in sterkte moet worden teruggebracht.

Een der officieren van zulk een school, die een langdurige ervaring heeft en met de vóór 1 Juli 1925 behaalde resultaten zéér tevreden was, deelde mij mede, dat men bij toepassing van hetzelfde systeem van onderricht geven aan de dienstplichtigen der schoolcompagniën met de hulp der kader-adspiranten, minstens zou moeten beschikken :

per sectie eener schoolcompagnie over 1 luitenant en 2 sergeanten;

en per 2 sectiën over 1 hooger onderofficier-instructeur.

Alzoo per schoolcompagnie over 14 en per regimentsschool over 42 onderwijskrachten.

Al dit personeel dient steeds voor het onderwijs beschikbaar te zijn en dus vrij te zijn van allerlei andere diensten, die nu eenmaal in een regiment noodwendig moeten worden verricht.

Men ziet, hoe ook deze becijfering wederom voert tot ongeveer dezelfde resultaten.

Maar ik wil trachten nog meer te overtuigen.

Mijn zegsman deelde mij nog de volgende belangrijke ervaring mede:

Sedert 1 Juli 1925 is evenwel de organisatie van de „S. V. O. I. gewijzigd en wel in dien zin, dat er voor het „geven van onderwijs per compagnie over 6 sergeanten en een „afzonderlijken gymnastiek-onderwijzer minder wordt be„schikt.

„Bovendien worden te Kampen de sergeanten door wacht„dienst nu en dan aan de oefeningen onttrokken. Door de „vermindering van het aantal sergeanten oefenen noch de „officiersadspiranten, noch de soldaten voortdurend onder „denzelfden onderwijzer; een belangrijk gedeelte van den „oefentijd moet de adspirant zijn klasse oefenen zonder toe„zicht of leiding, terwijl voorts in sommige vakken de man„schappen moeten worden geoefend in klassen van veel te „grootte sterkte.

„De gevolgen zijn dan ook niet uitgebleven.

„De resultaten blijven verre beneden die, welke vóór 1 Juli „1925 werden behaald en ook verre beneden die, welke bij „de schoolcompagnieën worden bereikt.”

Heeft zich hier niet duidelijk het gevolg van de vermindering aan goede instructeurs gemanifesteerd?

Ik geloof van deze quaestie thans voldoende te hebben gezegd.

Naar mijn meening staat het vast, *dat het geheel onmogelijk moet worden geacht, om de opleiding der kader-adspi-*

ranten te doen samenvallen met die der jonge lichte en tegelijkertijd het beroepskader zelfs in geringe mate in te krimpen.

Wij weten nu uit de genomen proeven, dat het niet gaat.

De troepencommandanten hebben het niet van de studerkamer; zij deden hun ervaringen op in de volle praktijk, staande midden in het personeel.

Moeten wij het dan beter weten en hun meening als vooroordeel ter zijde schuiven?

Men heeft zelfs niet geschroomd te zeggen, dat het eigen belang van dit kader medebrengt, zich tegen het stelsel te verzetten.

Dit verwijt kan toch kwalijk door den beugel.

Als na de doorwerking zal blijken, dat de verbetering van het verlofskader niet wordt gelijk men wel verwacht en als men zien zal, dat de geoefendheid van den troep bedenkelijk achteruit gaat, aan wie zal dan de schuld worden gegeven?

Aan de ontwerpers niet, maar aan het beroepskader, dat in onvoldoenden getale de leiding heeft gekregen.

Wil men het waarschuwen daartegen eigen belang nemen, dan is het mij goed, maar dan is dat verzet logisch en niet te laken.

Ik begrijp, dat de Inleider zal zeggen:

„Maar ik heb dit ook niet gewild; ik wil de dienstplichtige „sergeanten *tevorens* opleiden.”

Ik geef toe, dat dit verschil maakt, maar de ervaringen, opgedaan met de zooveel beschreven methode geven toch aanwijzingen omtrent hetgeen bereikt zal kunnen worden of liever gezegd, omtrent de beteekenis, die aan het beroepskader moet worden toegekend. Want als zonder vooropleiding, maar met het thans aanwezige beroepskader het resultaat onvoldoende is, dan zal men dit wellicht voldoende kunnen maken door de theoretische opleiding te laten voorafgaan, maar niet door dan tegelijkertijd den steun van het beroepskader te verzwakken.

Evenwel, we hebben ook nog ervaring opgedaan met een methode, die eenigszins die van den Inleider nabij komt.

Men kent het instituut der hulpinstructeurs. Het zijn
1926/27. V.

dienstplichtigen, die volledig tot sergeant zijn opgeleid en zich dan kunnen aanmelden tot het sluiten eener verbintenis voor 3 jaren. Zij worden door den betrokken regimentscommandant eerst onderzocht of zij vermoedelijk de bekwaamheid om als hulpinstructeur te dienen, zullen bereiken. Zijn zij aangenomen, dan doen zij als zoodanig, onder leiding van het beroepskader dienst.

Welnu, in 1924 hebben er zich 72 aangemeld; daarvan bleken er 29 ongeschikt. Later, nadat zij 3 maanden als hulpinstructeur hadden dienst gedaan, werd nog van 9 de verbintenis verbroken, omdat niet te verwachten was, dat zij zouden voldoen. Er bleven er dus 34 over.

Over deze 34 werd in 1925 rapport uitgebracht; het oordeel nopens 31 hunner luidde van voldoende tot goed, een enkele was zeer goed.

Men heeft hier dus *vrijwilligers*, mannen die zich tot de functie aangetrokken voelen. *Na één jaar dienen als instructeur, onder leiding van beroepskader*, bleek van minder dan de helft dergenen, die zich hadden aangemeld, de bekwaamheid zoodanig te zijn, dat deze nog niet zonder uitzondering met goed kon worden gequalificeerd.

Ik vraag nu, met zulke ervaringen voor oogen, is er aanleiding om te verwachten, dat niet-vrijwilligers, al dadelijk na hun eerste-opleiding, allen of althans het grootste deel zoodanig zullen zijn, dat men met vertrouwen de opleiding der dienstplichtigen in hun handen kan leggen met het oogmerk om de compagniën van het goed geschoolde beroepspersoneel te berooven?

Volgens stelling 4 zal de eerste oefening der lichting moeten worden geconcentreerd in compagniëen op oorlogsterkte (met surplus voor het verloop).

Wanneer men de jonge lichting niet mederekent (omdat deze in de meeste gevallen bestemd zal zijn voor het depot), dan houdt men voor het vormen van het oorlogsregiment 6 lichtingen over.

Er moeten worden gevormd 9 infanterie-compagniëen, 6 mitrailleurcompagniëen en 4 verbindingsafdeelingen.

(divisie-mitrailleurs buiten beschouwing gelaten). Uit elke lichting zullen dus moeten worden opgeleid:

$1\frac{1}{2}$ infanterie-compagnie, $\frac{1}{2}$ mitrailleurcompagnie en $\frac{2}{3}$ verbindingsafdeeling. Al dadelijk blijkt dus, dat het vormen van geheele compagnieën jaarlijks niet mogelijk is en dat, wanneer men elke drie jaar de lichting voor herhalings-oefeningen laat opkomen, er in elk bataljon van 1 infanterie-compagnie en van de mitrailleurcompagnie de helften zullen behooren tot lichtingen, die 3 jaren in ouderdom verschillen.

Wanneer men dan verder, wat de encadreering betreft, bedenkt, hoe talrijk de gevallen zijn, waarin *uitstel van eerste-oefening* moet worden verleend — en van de noodzakelijkheid waarvan alleen zij niet overtuigd zijn, die niet weten hoe groote maatschappelijk belangen op het spel staan — dan is het wel duidelijk, dat het vormen van volledig van eigen kader voorziene onderdeelen alleen in theorie zal kunnen bestaan .

Wat dit uitstel betreft, moge ik U mededeelen, dat dit in de jaren 1924, 1925 en 1926 tot de volgende aantallen is verleend :

	Van de aangewezenen voor Officiers- opleiding.	Waren aangewezen.	Van de aangewezenen voor onderoff. opleiding.	Waren aangewezen.
1924	157	423	510	1418
1925	128	405	347	1530
1926	168	410	476	2130

Niet uit het oog mag voorts worden verloren, *dat het aantal jaarlijks op te leiden officieren geenszins overeenkomt met het aantal, dat voor de encadreering der compagnieën noodig is.* In de eerste plaats zijn er nog tal van andere functies in het oorlogsleger, die officieren en onderofficieren vragen, maar bovendien moet nog met een zeker verloop bij mobilisatie rekening worden gehouden. Wat onderofficieren betreft moeten er jaarlijks voor de infanterie (dus niet voor de mitrailleurs) ± 40 worden opgeleid,

terwijl er voor de oorlogscompagnie maar 19 noodig zijn, Men krijgt dus bij de oorlogssterke compagnie, die de Inleider denkt te vormen, een belangrijk aantal onderofficieren te veel; behoort deze althans te veel te krijgen, wil men op de oorlogsorganisatie niet te kort komen.

Het eene deel kan dus de eigen manschappen opleiden, maar wat doet het andere deel dan?

Dan zijn er nog de *voorgeoefenden*, die roet in het eten werpen.

Er zijn regimenten, waarbij uit de lichting nog slechts 70 á 80 niet-voorgeoefende manschappen overblijven. Gedurende 4 maanden zullen dus bij de 1e ploeg, gesteld dat hierbij de eerste kaderploeg dienst moet doen, \pm 25 kaderadspiranten gerced staan, om die 70 à 80 man op te leiden.

Ik herhaal, het denkbeeld is mooi, maar de praktijk zal aantoonen, dat ook hier, evenals in het bestaande stelsel, gepast en gemeten zal moeten worden om er een geheel van te maken.

Tenslotte wil ik er nog op wijzen, dat de methode om de kaderplichtigen geheel op te leiden vóór de komst der jonge lichting, onderstelt *een aanwijzing tot kaderplicht vóór de inlijving*, gebaseerd op het genoten onderwijs.

Ik geloof niet veel tegenkanting te zullen ontmoeten, indien ik zeg, dat deze methode, hoewel uit sociaal oogpunt eenige voordeelen hebbende, uit militair oogpunt beslist moet worden verworpen.

Men moet de a.s. sergeanten kunnen kiezen uit den troep, nadat zij eenigen tijd in opleiding zijn geweest.

Dat is de oude, beproefde methode.

De wijze, waarop het nu geschiedt, is de kanker, die aan onze opleiding knaagt. Hoe eerder wij tot de oude methode terugkeeren, des te beter zal het zijn.

In het stelsel van den Inleider is deze terugkeer uitgesloten.

Ik ben althans benieuwd te vernemen, hoe zulks in dat stelsel mogelijk zou zijn, indien de kaderadspiranten een vóór-opleiding ontvangen, die met den eisch overeenkomt,

indien men hun opleiding niet onderbreekt en tenslotte indien men de maand September vrij houdt voor herhalingsoefeningen.

In de 4e stelling wordt geëischt, dat het kader telkenmale met de eigen lichting voor herhalingsoefeningen moet opkomen en daarmede hetzelfde oorlogsonderdeel moet vormen.

De praktijk zal echter bewijzen, dat het denkbeeld, dat elke lichting met haar kader één geheel zal blijven vormen, een utopie zal blijken te zijn .

In de jaren 1924, 1925 en 1926 is uitstel en vrijstelling van herhalingsoefeningen verleend moeten worden onderscheidenlijk aan 4848, 3896 en 6504 onderofficieren, korporaals en manschappen en in 1925 en 1926 onderscheidenlijk aan 154 en 168 officieren, waarbij niet gerekend worden zij, die van de korpscommandanten uitstel kregen.

Uit twee lichtingen kunnen in het stelsel van den Inleider bij elke school worden gevormd 3 infanterie-compagnieën, 1 mitrailleur-compagnie, en $1\frac{1}{3}$ verbindingsafdeeling, dus ruim 4 compagnieën (een mitrailleur-compagnie is even sterk als een infanterie-compagnie).

Bij het geheele veldleger dus $24 \times 4 = 96$ compagnieën. Per compagnie zouden dus in 1924 hebben ontbroken ± 2 officieren en ± 50 onderofficieren, korporaals en manschappen.

Nu is nog niet in rekening gebracht het aantal van hen, aan wie in verband met hun maatschappelijke omstandigheden (bijv. leeraren die in de maand September weder het onderwijs moeten aanvangen) moet worden vergund op een ander tijdstip, dan wel in een bepaald garnizoen hun herhalingsoefeningen te volbrengen.

Nu kan men wel zeggen, dan moet men dat alles maar niet toestaan, maar alleen onbekendheid met de omstandigheden kan tot zulk een uitspraak leiden.

As men verder let op de voortdurende veranderingen, die in den loop der tijden in de bestemmingen der reserve-officieren voorkomen en op het verloop dat in een lichting dienstplichtigen ontstaat (na 12 jaren is de lichting nog

slechts 70.5% van haar oorspronkelijke sterkte) en als men er dan nog rekening mede houdt, dat minstens 7½% bij mobilisatie niet dadelijk aanwezig zal zijn, dan behoort er toch veel optimisme toe om te verwachten, dat de oorlogscompagnie, zooals deze er in het eerste jaar uitzag, nog veel gelijkenis zal hebben op die, waarmede men na het 12e dienstjaar zou uitrukken.

Er rest mij thans nog aandacht te wijden *aan het belang van het beroepskader voor het oorlogsleger.*

Er wordt van de zijde der voorstanders van vermindering van het beroepskader gezegd, dat daaraan geen beteekenis meer valt te hechten; dat kader is slechts een druppel in den emmer.

Zoo staat de zaak toch geenszins.

Het is mogelijk om bij een oordeelkundige verdeeling, met het officiers- en onderofficierskader bij de infanterie in de volgende functies te voorzien:

bij de actieve regimenten:

regimentscommandant, kapitein-adjutant;

bij de reserve-regimenten:

kapitein-adjutant of als zoodanig dienstdoend kapitein;
1 luitenant toegevoegd;

bij alle regimenten:

twee der bataljonsecommando's;

luitenant-adjutant, waar een reserve-majoor het bataljonsecommando heeft;

één der compagniescommando's en het commando over de mitrailleur-compagnie in elk bataljon.

Van de onderofficieren:

de sergeant-toegevoegd aan den bataljonscommandant;

de sergeant- toegevoegd aan den compagniescommandant.

Bij de bereden-artillerie:

alle regimentscommando's;

alle kapitein-adjutantsplaatsen;

2/3 der afdeelingsecommando's;

alle luitenant-adjutantplaatsen;

alle kapiteins voor den vuurregelingsdienst;

in elke afdeeling één en, waar een reserve-majoor het commando heeft, twee batterijcommando's;

bij alle batterijen, waar een reserve-kapitein het commando heeft, één luitenantsplaats.

Van de onderofficieren:

de helft van het aantal opperwachtmeestersplaatsen;

per batterij 2 wachtmeesters en 2 korporaals;

één wachtmeester-verkenner per regiments- en afdelingsstaf;

één wachtmeester voor alle verbindingsafdeelingen.

Er blijft dan nog surplus over om te voorzien in de leidende functies in de hoogere staven der weermacht.

Nu stelle men zich den toestand voor, indien het beroepskader, ik wil niet zeggen, tot $\frac{1}{3}$ á $\frac{1}{4}$, maar dan toch belangrijk zal zijn ingekrompen. *Er behoort dan toch veel optimisme toe om vol te houden, dat die stap niet zou beduiden een achteruitgang in de leiding, een belangrijk verlies aan vakbekwaamheid bij de uitvoering van de taak der weermacht als het ernst is, dus onder de moeilijkste omstandigheden.*

In den laatsten tijd hebben de Standaard-mannen een nieuw argument aangevoerd. Zij hebben de *geburtenissen tijdens de herhalingsoefeningen* aangegrepen om te betoogen, dat het beroepskader, bij deze oefeningen ingedeeld en dat zelfs al sterker was dan er vermoedelijk bij mobilisatie in de onderdeelen zal zijn, niet bij machte bleek in voldoende mate de tucht te handhaven.

En zeggen zij: „als het beroepskader reeds te klein blijkt „voor 2 à 3 lichtingen, hoe moet het dan bij mobilisatie „met 15 à 20 lichtingen?

„Om dus bij de eerst op te roepen lichtingen bij mobilisatie nog maar de thans onvoldoende gebleken sterkte van „het beroepskader te bereiken, zou minstens een vijfde „dige uitbreiding van dat kader noodig zijn. Hoevele malen „zou men het beroepskader dan wel moeten uitbreiden om „een sterkte te krijgen, die wel voldoende is, vooral als dan

„nog in aanmerking wordt genomen de behoefte aan kader „voor bij mobilisatie op te richten bureaux, diensten, „depots en de aanvullingsreserve niet te vergeten!

„Reeds een vijfvoudige uitbreiding zou de begrooting met „tientallen millioenen doen stijgen.”

Zij, die zoo redeneeren, verwarren twee zaken. Zij trekken geen grens tusschen opleiding in vreedestijd en aanvoering in tijd van oorlog of oorlogsgevaar. Ik moet aannemen, dat zij die zoo spreken, als 't ware onbewust met hun gedachten terug hebben gegrepen naar de mobilisatiejaren, in het bijzonder naar het latere tijdperk en het aanvangstijdperk zijn vergeten. Wat toch is het geval?

Er wordt gemobiliseerd als er oorlogsgevaar is.

Op de mobilisatie volgt onmiddellijk oorlog of het oorlogsgevaar kan gedurende korteren of langeren tijd bestendig blijven; in het eerste geval en zoolang het oorlogsgevaar zeer groot is, verandert algeheel de mentaliteit van het volk.

Behoef ik dat nog aan te toonen?

Levert onze geschiedenis daar geen bewijzen te over van?

Gelooft men niet, dat de geest onder onze dienstplichtigen, van welke politieke richting zij ook waren, in 1914, toen Troelstra sprak:

„dat op het oogenblik alle partijschappen moeten zwijgen, „en wij als één man moeten staan voor de handhaving „van onze internationale verplichtingen, teneinde zooveel „mogelijk, als in ons vermogen is, den oorlog van ons „gebied te weren.”

anders was dan in September, toen tijdens de herhalingsoefeningen, Albarda uitriep:

„Men kan nu haast geen herhalingsoefeningen meer „houden zonder zich belachelijk te maken,” en:

„Wij zullen het militarisme neerslaan.”

Hoe luidden in 1914 in den aanvang van den oorlog de rapporten over tucht en tuchthandhaving?

En heeft men in 1925, toen watersnood ons land teisterde en de dienstplichtigen onder aanvoering van verlofskader, daar hun regelend en helpend werk verrichtten, klachten gehad over tuchthandhaving?

Natuurlijk niet, want hun werk werd gewaardeerd door Volk en Pers, zonder onderscheid van politieke richting.

Het handhaven van de tucht, ook door verlofskader, is, als oorlog dreigt of uitbreekt, geen zaak, die hoofdbrekens kost. Dan treedt bij de massa een geheel andere mentaliteit op, Dan ziet men in zijn meerderen de aanvoeders, dan vormt het gemeenschappelijk gevaar, en de hooge taak, waarvoor men staat en waarvoor het Volk dankbaarheid demonstreert in al zijn uitingen, dan vormt dat alles een band en is de meerdere met aanvoedersbekwaamheden intuïtief ook opleider.

Maar in een tijd als deze, waarin zelfs burgerlijke bladen de herhalingsoefeningen betitelen als zotternij en geldverkwisting;

waar, zooals ik reeds zeide, de leider eener invloedrijke partij ondermijnende woorden sprak van den scherpsten aard;

waar een vrijzinnig-democratisch Kamerlid, als de vos, die de passie preekt, sprak van: „de tucht moet worden gehandhaafd,” maar tegelijkertijd het beroepskader, ongemotiveerd en niet-onderzocht volslagen gebrek aan taet verwijt;

waar, ten slotte, een sociaal-democratisch burgemeester met minderwaardige termen het leger kan betitelen en daarvan niet de minste moeilijkheden ondervindt;

daar is het handhaven van het gezag en van de tucht een probleem, dat met een verlenging van den eerste-oefeningstijd van het verlofskader en deelname aan de instructie en wegzending van beproefd kader niet is op te lossen, dat proefnemingen op dit gebied uitermate gevaarlijk maakt, maar zolang er een Regeering is, die een leger noodzakelijk acht, voortzetting eischt van de in dezen nazomer ingeslagen richting, krachtig en doelbewust.

Om deze redenen gaat de boven aangehaalde argumentering niet op. Zij, die van geen vermindering van beroepskader willen weten, zeggen dit niet met de gedachte aan mobilisatie. De gevaren van den aard, die er nu zijn, zijn er dan niet.

Uit den aard der zaak is meer beroepskader ook voor het

oorlogsleger beter, maar het is begrijpelijk, dat hierin niet verder kan worden gegaan, dan hetgeen voor de opleiding in vreedestijd noodig is.

Maar met kunstmatige vermindering in vreedestijd zal hun de steun ontvallen, dien zij vermeenen niet te kunnen ontberen onder de boven geschetste moeilijke omstandigheden en daartegen gaat hun verweer.

Ik ben hiermede gekomen aan het einde van mijn bestrijding.

Een dezer dagen las ik een artikel in het Orgaan van den Vrijheidsbond, waarvan ik den inhoud moge weergeeven:

Deze luidt:

„Niet gemakkelijk neigt zich de Hollander onder een „juk, dat hem een deel van zijn vrijheid beneemt; hij doet „dit slechts onder hoogen dwang. Maar diezelfde drang naar „vrijheid is het, die den Nederlander, in normale tijden, als „geen onmiddellijk gevaar dreigt, stempelt tot een slecht „soldaat.

„Wil men daarom den Nederlandschen soldaat persen in „het keurslijf der discipline, dan kan dit geschieden, door „de onderdeelen, waarbij hij zijn dienstplicht vervult, te „omlijsten met een *beproefd en deugdelijk kader*, dat in „staat is en door oefening heeft geleerd om op het onder- „deel, waartoe het behoort, het stempel van gezag te drukken.

„Dit had ons de geschiedenis moeten leeren!”

En als men nu zegt, dat hetgeen de Standaard wil, in Zwitserland mogelijk blijkt, dan aanvaard ik dit argument niet, omdat m. i. elke verwijzing naar Zwitserland fout is. Als men met het Zwitsersche stelsel ook naar ons kon overbrengen den Zwitserschen Volksaard, dan zouden mijn bezwaren grootendeels vervallen. Maar als men een stelsel van welken aard ook, hetzij economisch, dan wel maatschappelijk, of ten slotte militair, dat bij een Volk voldoet, wil overnemen, zonder op den Volksaard te letten, m. a. w. wanneer men een dergelijk stelsel wil *opdringen*, dan gaat men roekeloos te werk en moet men falen.

Overigens wil ik nog vermelden — het is al reeds her-

haalde malen in de vaklitteratuur geschied — dat de militaire pers in Zwitserland wijst op een tendens in de richting van het kaderleger.

Naar mijn meening zal een ver doorgevoerde vermindering van beroepskader de oplossing van het vraagstuk niet kunnen en niet mogen brengen en zal behoud van de legersterkte maar wegzending van een groot deel van den kern tot een *verdunning* van de weermacht leiden, terwijl wij in het bijzonder in deze tijden van politieke beroeringen noodig hebben een leger, *desnoods een leger van kleinere diepte*, maar met een krachtigen, kerngezonden en toegewijden stam.

De VOORZITTER.

Ik dank den heer PREY zeer voor de wijze, waarop hij aan de uitnodiging van het Bestuur heeft voldaan en stel U voor 10 minuten pauze te houden.

De VOORZITTER.

M. H. Reeds veertien heeren hebben zich voor het debat doen inschrijven; hoewel ik het zeer betreur en weet daardoor niet het belang van dit zoo gewichtige onderwerp te bevorderen, kan ik aan ieder der heeren slechts een korten spreektijd toestaan.

Kolonel SCHUURMAN vraagt het woord en stelt voor het debat op een anderen avond te houden.

Kolonel MERENS bestrijdt dit voorstel.

De vergadering spreekt zich door zitten en opstaan uit vóór het voorstel-SCHUURMAN; de debatavond wordt bepaald op 21 Januari.

Om verschillende redenen geeft de Voorzitter nog het woord aan Kapitein VAN ANDEL, Luitenant-Kolonel SEYN, Kolonel EYSELL en Kolonel MERENS, om nu reeds in debat te treden. Het door die heeren gesprokene zal, gelijk met de debatten van 21 Januari, in de VIe Aflevering van het Orgaan worden opgenomen.

De VOORZITTER.

M. H. Met herhaalden dank aan Inleider en aan de heeren, die thans reeds aan het debat hebben deelgenomen, in het bijzonder aan den heer PREY, sluit ik de vergadering.

Mededeelingen van huishoudelijken aard.

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Nederlandsch-Indië.

A. M. van Dijk, Kap. Art. N. I. L., E. T. Koppen, Kap. Art. N. I. L., B. I. Wolf, Kap. Art. N. I. L.

Nederland.

's-Gravenhage: W. C. Lignac, Hoofd-Commies D. v. O., M. G. van Kesteren, 1e Lt. Art., Gebr. van Cleef (1 abbon.), J. J. Sparenburg, Kap. Genie, J. C. W. Cramer, res. 1e Lt. Inf., Amersfoort: J. A. W. Uijlenberg, 2e Lt. Veld-Art., Amsterdam: Swets & Zeitlinger, (2 abbon.), Breda: J. D. Schepers, 1e Lt. Art., Groningen: J. van 't Land, res. 1e Lt. Art., Hengelo: E. Ekker Jr., res. Lt. Inf.

DE DEBATAVOND over de Voordracht van den Heer P. Donk, Lt. Kolonel v. d. Gen. Staf, zal plaats hebben op **Vrijdag 21 Januari 1927** 8.00 nam. in het Lokaal der Vrijmetselaarsloge, te 's-Gravenhage, Fluweelen Burgwal 22.